

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

**Komparace českého extremismu
a extremismu sousedních zemí**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Ivan Nedoma

Vypracoval:

Lukáš Rybka

BRNO 2010

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Komparace českého extremismu a extremismu sousedních zemí“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu použité literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

Brno 22.04.2010

.....
Lukáš Rybka

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji tímto PhDr. Ivanu Nedomovi za odborné vedení práce a za cenné rady a podnětné připomínky, které mi během psaní této bakalářské práce poskytoval.

Lukáš Rybka

Úvod	2
1. Pojem extremismus	4
2. Rozdělení extremismu	6
3. Český extremismus	8
3.1. <i>Pravicový extremismus</i>	9
3.1.1. Skinheads	12
3.1.2. Blood and Honour	13
3.1.3. Combat 18	15
3.1.4. Hammer skins	16
3.2. <i>Levicový extremismus</i>	18
3.2.1. Anarchoautonomní nacionalisté	20
3.2.2. Marxisticko – leninské skupiny	22
4. Německý extremismus	23
4.1. <i>Pravicový extremismus</i>	24
4.1.1. Nationaldemokratische Partei Deutschlands	26
4.1.2. Deutsche Volksunion	29
4.1.3. Die Republikaner	30
4.2. <i>Levicový extremismus</i>	32
4.2.1. Kommunistische Partei Deutschlands	32
4.2.2. Autonomní nacionalisté	34
4.3. <i>Výsledné srovnání</i>	35
5. Rakouský extremismus	37
5.1. <i>Výsledné srovnání</i>	41
6. Slovenský extremismus	42
6.1. <i>Pravicový extremismus</i>	43
6.2. <i>Levicový extremismus</i>	47
6.3. <i>Výsledné srovnání</i>	48
7. Polský extremismus	50
7.1. <i>Výsledné srovnání</i>	54
Závěr	56
Resumé	58
Anotace	59
Klíčová slova	59
Literatura a prameny	61

Úvod

Revoluční změna politického systému, jakou přinesl rok 1989, byla pro občany této země i revoluční změnou jejich soukromých životů a tedy i vztahem občana a státu. Při cinkání klíči na náměstích se zdálo, že nás čeká jen světlá budoucnost. Z vlády jedné strany, doplněné o totalitní systém se stala jako mávnutím kouzelného proutku pluralitní parlamentní demokratická společnost, i když na dosti křehkých základech. Ta přinesla možnost zrodu jak levicově orientovaných uskupení hájících zájmy sociálního státu, tak na straně druhé pravicově zabarvené pojetí řízení politické moci. Společně s tím však vzniklo i několik uskupení, organizací, hnutí a stran, která základní demokratické principy a hodnoty nehodlala ctít a pokoušela se o nastolení své vize „svobodného“ společenství. Takovýto „osud“ nepotkal jen Českou republiku, je vlastní všem transformovaným demokratickým národním seskupením.

Extremismus je většinou chápán českou veřejností coby násilný projev nesnášenlivosti vůči zjevně odlišným jedincům či skupinám. Dle této definice by se nejednalo o jev nikterak nový, v takovéto podobě se s ním totiž mnohokrát setkáváme nejen ve světových dějinách, ale jeho existenci lze dokladovat i v říši zvířat. Problematika extremismu však na sebe strhává v současné době pozornost především díky nové vlně radikálních aktivit (nejen násilného charakteru), založených na rasové, náboženské, politické aj. intoleranci, ale i propracovaných ideologiích, skrývajících se za sjednocování národů a vymícení amorálního chování.

Cílem této práce je zmapování působících extremistických hlasů na okrajích českého politického spektra, zejména pak pravicového rázu jako výraznějšího a tudíž lépe porovnatelnějšího, a na základě nich komparovat s jednotlivými formami extremismu u jednotlivých sousedících států České republiky.

Práce je rozdělena do sedmi kapitol, jejichž dělení je přehledně tříděno dle jednotlivých sousedících zemí a v nich sledovaných forem extremismu. První kapitola pojednává o samotném pojmu extremismu, snaží se jej vymezit. Druhá kapitola nám přibližuje rozdělení extremismu podle jednotlivých projevů. Třetí kapitola podrobně popisuje extremismus na území České republiky, jeho přední představitele jak z pravicového, tak levicového spektra. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na Spolkovou republiku Německo, zde jsou uvedeny pravicové i levicové tendence extremistických aktivistů. Pátá, šestá a sedmá kapitola se pak zabývá aspekty a exponenty extremismu v jednotlivých zemích, tedy Rakousku, Slovensku a Polsku.

Zpracování bakalářské práce probíhalo povětšinou formou metody obsahové analýzy použité dostupné literatury a z ní vyvozených závěrů, dále pak metodou srovnávání a pozorování. Při získávání informací jsem nejvíce čerpal z odborné literatury, odborných časopisů a článků a dále i možnosti porovnání informací z internetu.

Při stanovování relevance daných subjektů mi jako třídící kritérium posloužily hodnotící či výroční zprávy státních institucí, zabývajících se extremistickými projevy na území daného vybraného státu. Povětšinou se jednalo o reporty příslušných ministerstev vnitra či jejich zahraničních obdob.

1. Pojem extremismus

Už samotný pojem, který se začal objevovat v druhé polovině 20. století, vyvolává diskuse nad tím, co se skrývá za slůvkem extremismus. Původem latinské slovo „exter“ představuje hodnoty jako je cizí, vnější, povrchní, superlativ „extremus“ pak nejvzdálenější, nejzazší, též i nejnebezpečnější či nejhorší. V globále pak můžeme výraz extrém považovat za určitou krajnost.

Odborná veřejnost je díky nejednoznačnosti obsahu tohoto termínu roztříštěna, existuje proto vícero definic, a to podle náhledu z dané perspektivy. Relativnost označení dosvědčuje i teze o porovnání extrémního chování pro dvě společnosti – to, co obecně definuje daná společnost jako extrémní, nemusí posuzovat stejně společnost druhá. Determinanty zde tvoří kultura, historie a zvyky, proto se nám chování lidí před 100 lety může zdát nikoliv normálním, ale destruktivním a naopak¹. Obecně lze vycházet z formule, že se jedná zejména o pojem politologický, často též používaný politicky v souvislosti s rozdělením na pravici, levice a střed, kde všechno, co je za tímto je považováno za okrajové, tedy extrémní². Politické snahy o odstranění, nebo přinejmenším o podstatnou změnu demokratického zřízení, k čemuž jsou využívány veškeré dostupné prostředky, včetně těch mimoústavních vidí v extremismu Danics³. Miroslav Mareš zase definuje extremismus jako postoj mimo rámec ústavního demokratického systému⁴.

Policie České republiky vnímá extremismus jako „protiprávní činnost vycházející z ideových pohnutek, která je namířena proti základním lidským a politickým právům a svobodám, demokratickým základům společnosti, svrchovanosti a územní celistvosti státu“. Právní rámec extremismu pak obecně čerpá z ať už přímého nebo v dlouhodobém důsledku destruktivně působícího protiústavního konání jednotlivce či skupiny, na rozdíl od radikalismu, který se pohybuje v mezích ústavního pořádku, byť má agresivní charakter.

¹ Pehe, Jiří. Vytunelovaná demokracie. 1. vydání, Praha: Academia, 2002, s. 43

² Zbořil, Zdeněk. Evropské rozměry politického extremismu, Mezinárodní politika, roč. XXV, č. 1, 2001, s. 20-22

³ Danics, Štefan. Extremismus, 1. vydání, Praha: Triton, Existencialia, 2003, s. 12

⁴ Mareš, Miroslav. Pravicový extremismus a radikalismus v ČR, 1. vydání, Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 26

V rovině sociologické je extremismus chápán jako soubor sociálně patologických jevů, které vznikají z popudu jedince či organizované skupiny osob s úmyslem odmítat základní hodnoty, normy a vzorce chování aktuálně platných v dané společnosti⁵.

Pro potřeby této práce bude tedy používán termín extremismus chápán jako propagovaná ideologie či činnost, směřující proti stávajícímu politickému systému dané země s cílem jeho totální destrukce a nahrazení nedemokratickým principem, netolerujícím lidská a občanská práva a svobody.

⁵ Kuchta, Josef; Válková Helena a kol. Základy kriminologie a trestní politiky, 1. vydání, Praha: Beck, 2005, s. 312

2. Rozdělení extremismu

Jak plyne z předcházející kapitoly, pojem extremismus je natolik obsáhlým tématem, že je potřeba si jej pro snazší orientaci rozčlenit do několika subsystémů.

Na základě klasického rozdělení politického spektra dle koncepce francouzského Národního shromáždění po Velké francouzské buržoazní revoluci na tzv. pravolevou osu lze rozlišovat primárně **pravicový** a **levicový** extremismus, sekundárně pak **náboženský**, **ekologický**, popřípadě **nacionalistický**. Zde se pohybujeme na horizontální ose. Pokud bychom se přesunuli na vertikální osu, tam je určujícím prvkem pravověrnost, se kterou subjekty zastávají, prosazují a prezentují názory dané skupiny⁶.

Pravicový extremismus v sobě nese znaky jednostranné nadřazené klasifikace vlastního národa (etnika, rasy, apod.), u neonacistů pak přesvědčení o biologické výjimečnosti a převaze „bílé rasy“, jež si svoje místo smí vydobýt na podkladě „rasové svaté války“ (Racial HOly WAr – RAHOWA). Vymezuje se (xenofobně) proti „cizím“ skupinám, které se jakkoliv odlišují (Rómové, Židé, tzv. „bílý odpad“, kam lze zařadit politické protivníky, homosexuály, bezdomovce, narkomany, atd.), neboť odmítá rovnost všech lidí a nabízí své, povětšinou rasistické teorie o výjimečnosti daného seskupení, při jejichž realizaci se neštítí použít násilí. Neonacisté pak jako častý argument používají rasově-antropologické teorie, zejména francouzského aristokrata Arthura de Gobineau (Esej o nerovnosti lidských ras, 1853) a německého myslitele Houstona Stewarta Chamberlaina (Základy devatenáctého století, 1899). Pravicový extremismus zdůrazňuje roli vůdčích osobností nebo státu samotného (ve formě etatismu), ačkoliv ve své podstatě je zaměřen proti demokratickému ústavnímu státu⁷. Za jeho typické projevy pravického extremismu považujeme rasismus, útočnou xenofobii, antisemitismus a dále pak v modifikovaných formách fašismus a nacismus.

Na druhé straně levicový extremismus předstírá ctění zásad demokratického ústavního zřízení a v jejich duchu požaduje radikální (až extremistické) závěry - absolutní rovnost. V konečném důsledku však tato rovnost vede k potlačení individuality a popírání lidské přirozenosti. Ústřední heslo radikální levice vychází od francouzských revolucionářů, kteří hlásali „Liberté, égalité, fraternité“ (Volnost, rovnost, bratrství)⁸. Levicový extremismus vyzdvihuje chyby a úskalí demokratického státu a tvrdě proti němu brojí, chce ho totiž vyměnit za diktaturu proletariátu nebo

⁶ Černý, Petr. Politický extremismus a právo, Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 23

⁷ Černý, Petr. Politický extremismus a právo, Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 28

⁸ Chmelík, Jan. Extremismus, 1. vydání, Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1997, s. 15

přímo anarchii. Má úzkou spojitost na ideologie jako je maoismus, trockismus, stalinismus, marxismus-leninismus či anarchismus, v tomto kontextu pak odmítá kapitalismus a „zkaženou“ společnost.

Minoritní vyznávání náboženského (sektářského) způsobu života na okraji majoritní společnosti, s níž je veden konflikt lze považovat za náboženský extremismus. Sporadicky se můžeme o něm dozvědět ze sdělovacích prostředků, kdy je o těchto kultech hovořeno v souvislosti s psychickou manipulací nábožensky založené osobnosti na bázi dogmatického přijímání názorů a postojů, hraničících s nejen duševním, ale i fyzickým otroctvím. Pro příklad nám poslouží Svědkové Jehovovy, Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů (tzv. mormoni), Církev sjednocení (tzv. moonisté) nebo Scientologická církev.

Mezi ekologický extremismus a tzv. ekoterorismus můžeme vsadit rovnítko, neboť přívrženci tohoto hnutí lační (způsobem jím vlastním) po návratu k primitivnímu způsobužití, kdy činnost člověka (potažmo společnosti) by absolutně nezatěžovala životní prostředí a zvířata by nebyla vytrhována ze svého přirozeného klimatu. V této souvislosti lze zmínit například Hnutí za práva zvířat (Animal Liberation Front) a Země především! (Earth First!).

Národnostní (též regionalistický) extremismus bývá některými vědci označován spíše jako etnický extremismus. Vyzdvihuje, často spíše nadřazuje společné kulturní, jazykové a materiální hodnoty členů jednotlivých národů či etnik za účelem osamostatnění se od majority dané lokace při použití násilných prostředků. Národnostní extremismus se týká uskupení jako je ozbrojená baskická nacionalistická a separatistická organizace ETA (Euskadi Ta Askatasuna), militantní irská organizace IRA (Irish Republican Army) nebo Kurdská strana pracujících PKK (Partiya Karkerên Kurdistan).

Na závěr ještě zmíním tzv. extremismus středu, který v sobě spojuje některé elementy pravicového a levicového extremismu. Ač jeho existence je často zpochybňována, nelze si nevšimnout hnutí užívajících populistické rétoriky, demagogických vystoupení a nedemokratických postupů s cílem udržet stávající klidový stav za každou cenu. Využívají mechanismů zastupitelské demokracie, v jejichž intencích prosazují „národní zájmy“ formou xenofobie, rasismu, autoritářství a soběstačného nacionalismu (vystoupení z nadnárodních a mezinárodních organizací). V České republice takovým subjektem je Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (SPR-RSČ).

3. Český extremismus

Po listopadu 1989 se v České republice začaly projevovat poněkud radikálnější postoje a názory vůči „jiným“ sociálním skupinám, zejména pak k občanům s rozdílnou barvou pleti a cizincům. Připisováno to bylo celkové nestabilitě nově se rodící demokracie, jež dávala volnost a svobodu všem skupinám obyvatelstva. Má se totiž za to, že extremismus je průvodním jevem demokracie když využívá některých jejích principů a obrací je proti ní. Ta nemá dostatek účinných obranných mechanismů proti nedemokratickým škodlivým útokům a pokud by použila násilnou formu potlačení, sama by se stala diktaturou. Takové snahy v podobě extremismu náboženského, ekologického a národnostního se v Česku vyskytují jen sporadicky nebo dokonce vůbec, zaměřím se proto na levicové a zejména pak na pravicové extremisty.

Na základě rozličnosti interpretace českých dějin se nabízí i několik forem pravicového a levicového extremismu. Společným rysem je hlásání nacionalismu, v prvním případě „okořeněného“ o prvky neonacismus. Nelze se pak divit, že se oba typy v lecčem překrývají a hranice v základním pojetí je velmi tenká. Má to na svědomí i formulování výrokové a programové distance mezi jednotlivými aktivisty, která pak splývá v jeden proud a sledují se tak stejné zájmy.

Obrannou proti takovýmto tendencím je včasné reagování na předkládané zárodky protidemokratických aktivit a vizionistické řešení existujících problémů ve společnosti. Dlouhodobé přehlížení sociálních a ekonomických problémů, nezastavitelné snižování důvěry občanů ve státní instituce, neschopnost řešit otázku integrace cizinců a azylantů, to vše buduje podhoubí potřebné pro vznik a následný raketový růst krajních a extremistických stran, hnutí a organizací.

3.1. Pravicový extremismus

I když rozdělení do různých „škatulek“ je často bráno jako teoretický rámeček, praxe ukazuje, že čisté „příhrádky“ prakticky neexistují, neboť se často stává, že se obsahově jednotlivé subjekty prolínají nebo mají vlastnosti dané pro několik sekcí. Nejinak je tomu u pravicového extremismu, který můžeme v České republice rozdělit do tří základních skupin. Za prvé to jsou populisticko-nacionalistické manýry reprezentované zejména Národní stranou nebo Dělnickou stranou, za druhé strany fašizující jako například Vlastenecká fronta a za třetí neonacistické organizace typu Bohemia Hammer Skinheads či Národní odpor⁹.

Národně-konzervativní politická strana, sledovaná pro své extremistické výroky Bezpečnostní informační službou coby ultranacionalistické uskupení je **Národní strana** (NS). Registrace tohoto politického uskupení byla opakovaně zamítnuta, oficiální vznik je datován k roku 2002. Její politický program vyslovuje striktní odpor vůči Evropské unii a NATO, vyvolává antiněmeckou vlnu a je skrytě i zjevně xenofobní (požaduje zpřísněnou imigraci a udělování občanství, omezenou pracovní politiku pro cizince, aj.). Pro mediální výpady ze strany NS bylo donedávna využíváno internetové rádio Vlast.

Vznikem odštěpením bývalých členů Republikánské mládeže a SPR-RSČ v roce 2003 přebrala **Dělnická strana** (DS) nejen personální obsazení těchto dvou organizací, ale i stranickou rétoriku. Programově se distancuje od nadnárodní integraci v rámci EU a NATO, zasazuje se povinné určování „pravé“ národnosti a ostře se staví proti registrovanému partnerství. Rómské a židovské otázky jakoby oficiálně nevěnuje větší pozornost, ač zejména ta první představuje stěžejní součást ideologického profilu. Svě styky má DS nejen v rámci české scény (bližší kontakty udržuje s Národním odporem), ale bohaté zkušenosti má i s německou Nationaldemokratische Partei Deutschlands. Napojení na „čisté němečtství“ nezapře ani na svých propagačních materiálech, které mají velkou podobnost na materiály NSDAP. Stejně tak si po jejich vzoru zřídila Ochranné sbory (obdoba SS), dohlížející na „poklidný“ průběh stranických akcí.

Východisko pro nastavení nového řádu společnosti ve fašismu našlo i občanské sdružení **Vlastenecká fronta** (VF), vzniknuvší v roce 1993 v Brně. V současné době je jednou z neaktivnějších neofašistických organizací, která se i díky starším členům ve vedení snaží profilovat jako „neextremistická“ a seriózní. V roce 1999 ji však

⁹ Charvát, Jan. Současný politický extremismus a radikalismus, 1. vydání, Praha: Portál, 2007, s. 71-76

Ministerstvo vnitra upozornilo na překračování zákona o sdružování. Již ve svém prvním programu odmítla VF Maastrichtskou smlouvu, která podle ní ohrožuje suverenitu českého státu, stejně tak i členství v NATO, jenž propaguje usurpující politiku USA, provozovanou pod záštitou světového obránce práv a demokracie. V tomto je zajedno s francouzským nacionálním hnutím Národní fronta extremisty Jean-Marie Le Pena, se kterým často spolupracuje. Svě teze Vlastenecká fronta hlásala v časopisech Dnešek a Pochodeň, v současnosti vydává magazín Pochodeň zítřka.

Mezinárodními kontakty, tentokrát na německou neonacistickou stranu NPD (Nationaldemokratische Partei Deutschlands), respektive na její mládežnickou organizaci Junge Nationalisten se chlubí i organizace **Národní odpor** (NO). Toto seskupení na bázi tzv. leaderless resistance (odpor bez vůdce), původně zamýšlené jako místní buňka nadnárodní neonacistické korporace, vzniklo na podzim roku 1998. Propaganda je založena na silné vazbě k panárijství a přihlášení se k německému nacionálnímu socialismu, a to v podobě nejen „zmedializovaného“ hajlování či používání nacistické symboliky, ale čím dál tím více v latentní formě (pozdrav „Vítězství zdar“ z německého překladu „Sieg Heil“, bojem za „evropskou civilizaci“ jako války za „bílou rasu“, apod.). Nepokrytě antisemitské výroky jsou umně zapracovávány do kontextu recenzí děl kontroverzního amerického spisovatele Normana G. Finkelstein „Průmysl holocaustu“ a „Více než drzost“ (Beyond Chutzpa).

Národní odpor, spolu s Národní aliancí (NA) a Vlasteneckou republikánskou stranou (VRS) založili v roce 2001 nový projekt politického seskupení, které nejdříve neslo název Národně sociální blok (NSB) a později se přejmenovalo na Prává alternativa (PA). Ovšem vzhledem k vnitřní roztržitosti nebylo již po několika málo měsících usnášeníschopné.

U ultrapravicových radikálů existuje několik nosných témat, která je zároveň pojí a na druhé straně zapřičiňují jejich stratifikaci. Tím základním nosným elementem je přesvědčení o nadřazenosti, u neonacistů přechází v „biologickou nadřazenost“ bílého nebo „árijského“ etnika. Nacistická ideologie dělí lidstvo do pomyslného odstupňování ras, kde na vrcholu bdí Germáni jako „tvůrci kultury“, naopak na konci stojí Židé coby „ničitelé kultury“. V tomto duchu je pak největším zločinem míšení ras a vzhledem k tomu, že se dá současná společnost vyznačit jako multikulurní (složenina několika různých etnických či jinak vydělených menšin), není tento stav přijatelný a dlouhodobě udržitelný, proto je často voláno po tzv. svaté rasové válce (či „bílé

revoluci“) k zajištění vlády „bílé rasy“. Rasová zášť je obvykle dávána do spojitosti s xenofobií, kde je patrný strach z odlišujících se jedinců. Svou agresi si vybíjí na určitém konkrétním „cíli“ – etniku, v České republice to ponejvíce bývají Rómové. V zahraničí se takovými etnikem, s iracionální nenávisť vůči němu, stávají Židé. Velmi rozšířená je paranoidní představa o činnosti označované zkratkou ZOG (Zionist Occupation Government, Židovská okupační vláda). Tento termín se vztahuje k víře, že Židé s pomocí svobodných zednářů ovládají všechny vlády euroamerických států, stejně jako média i mezinárodní a finanční organizace, včetně OSN a NATO. S pomocí těchto institucí se Židé snaží ustavit ve světě tzv. Nový světový řád, tedy takové zřízení, ve kterém budou celému světu vládnout (a zničí tak „árijskou kulturu“). To je také důvod, proč jsou neonacisté doslova posedlí „odhalováním židovských zákulisních pletek“ a většinu aktivit nadnárodních organizací a korporací odsuzují pojmoslovím právě na bázi „židozednářského spiknutí“. Průvodním jevem, nebo spíše důsledkem tohoto spiknutí je podle neonacistů také údajné vykonstruování celého holocaustu, masového vyvražďování, plynových komor i koncentračních táborů. Představují se pod rouškou „historické pravdy“ coby revisionisté, když rehabilitují nacismus popíráním holocaustu, představovaného existencí pouze pracovních, nikoliv koncentračních táborů, zpochybňováním důkazů o úmyslu nacistů na „konečném řešení židovské otázky“ či snižováním počtu obětí nacistického běsnění. Pro přepisování dějin, spojených s genocidou Židů v Osvětimi – Birkenau se vžilo označení „osvětimská lež“.

Ideologický proud dnešních pravicových extremistů se, zjednodušeně řečeno, omezil téměř jen na utváření xenofobních programů v podobě nám známých formací tohoto směru (tj. rasismu, antisemitismu, fašismu, nacismu apod.).

Působení takto smýšlejících uskupení můžeme v České republice sledovat ve třech hlavních kurzech. Za prvé je to vydávání vlastních tiskovin, sloužících k propagaci hnutí a jejich plánovaných akcí, reportování o hudebních kapelách pravicové scény, jejich koncertech a nových počinech a dále pak jako sbírka různých recenzí, esejí, fejetonů a článků s xenofobním a rasistickým obsahem. Tím druhým směrem je, v návaznosti na hudební poslání vydávaných magazínů, pořádání koncertů fašisticky orientovaných hudebních skupin, které lze současně vnímat jako celorepublikové srazy extremistů, často s mezinárodní účastí. Poslední forma aktivit je vyjádřena v akcích násilnického typu s rasově motivovanými činy, ať už plánovitě nebo živelně.

3.1.1. Skinheads

Mezi nejznámější ultrapravicové hnutí v České republice patří jednoznačně Skinheads. Vznik hnutí sahá do šedesátých let minulého století, kde ve Velké Británii došlo v důsledku modernizace ke zvýšení nezaměstnanosti a ta si následně vyžádala sdružování dělnictva do pochybných seskupení. Příslušníci těchto grup pohrdali vzděláním, ostře vystupovali proti hnutí hippies, odmítali drogy a vyžívali se ve rvačkách, kde stavěli svůj dělnický původ na odiv. Svůj původ nezapřeli dle typického oblečení: vysoké těžké boty značky Doc. Marten's (popřípadě pracovní boty s okovanou špičkou), vojenské letecké bundy „bombery“ či „harringtony“, seprané jeansy (povětšinou značky Levi's) a šle nošené přes (polo)košili či tričko (ceněné byly značky jako Fred Perry či Ben Sherman). Díky jejich zálibě v nošení tzv. „martensek“ se jim přezdívalo „boot boys“. Později se přidal i typický účes - nakrátko střižené vlasy - podle něhož se jim začalo říkat Skinheads (skin = kůže, head = hlava). Tyto „kožené hlavy“ (výstižnější výraz je „holé lebky“) si oblíbili hudební styly reggae a posléze ska, které v sobě nenesly žádné známky rasismu. Zvolené žánry v 80. letech vystřídal (street)punk poté, co hnutí nabralo nový směr díky stupňujícímu se fotbalovému násilí. Pro tento styl hudby s údernými texty plnými pesimismu a skepse, respektive pro kapely, jež ho hráli (jmenujme například Sham 69, Angelic, Skrewdriver), se vžil nový název Oi! (v překladu ze starořečtiny „obyčejní lidé“). Pro radikální křídlo se stal rasismus hnacím motorem a dříve nastavený kurz apolitičnosti nabral nový směr vstříc pravici i menšinové levici¹⁰.

Už za totality, koncem 80. let se toto hnutí infiltrovalo i do tehdejšího Československa, kde vcelku rychle našlo mezi punkery a undergroundisty své příznivce (ovšem ne v tak velkém měřítku). K prudšímu nárůstu došlo až po roce 1989, kdy demokratické rozpoložení země umožnilo distribuci nahrávek se znatelnými prvky intolerance a rasismu v oficiální prodejní síti. Na tomto místě je vhodné vzpomenout kapely Bráník a Orlík (obě pod produkcí firmy Monitor), které přiblížily neonacistické „poselství“ mladé generaci, čímž prakticky nachystaly živnou půdu pro rasisticky smýšlející hnutí a xenofobní názory.

¹⁰ volně podle Knight, Nick. Skinhead, 1. vydání, Londýn: Omnibus Press, 1982

3.1.2. Blood and Honour

Na počátku 80. let se rasistická scéna zradikalizovala, pustila se směrem k neonacismu. Hlavní proud, představovaný Národní frontou, se od této „druhé koleje“ plně distancoval, což mělo za následek založení Blood and Honour. Zakladatelem byl, spolu s dalšími kapelami (No remorse, Brutal attack), Ian Stuart Donaldson (zpěvák kapely Skrewdriver), který si vytýčil za cíl zastřešit pod jednu organizaci kapely tzv. white power stylu. U nich se v textech neskrývaně objevovaly neonacistické a rasistické nálady a postoje.

V nynější době se toto seskupení profiluje jako nacionálně revoluční hnutí, hlásící se k odkazu hitlerovské Třetí říše a ke glorifikaci nacistických pohlavárů. Zvláštního postavení se dopřává Rudolfovi Hessovi, který je často oslavován coby poslední oběť druhé světové války (zemřel až v roce 1987 ve vězení, kam ho poslal Norimberský tribunál k výkonu doživotního trestu).

Hlavní náplní hnutí je organizování sjezdů a koncertů white power kapel, vydávání a distribuce hudebních nosičů, časopisů (tzv. zinů) apod. V roce 1993 vznikla na počest zakladatele hnutí nahrávací společnost ISD Records, u které vychází řada nosičů s white power tématikou.

Po světě je roztrženo několik divizí, mimo ČR působí např. v Austrálii, Polsku, Spolkové republice Německo, Španělsku, Švédsku, Velké Británii (sekretariát sídlí v Londýně) či USA. Ta česká - **Blood and Honour Divison Bohemia (B&H DB)** - vznikla v první polovině roku 1996 na popud čekatelů na členství v Bohemia Hammer Skins (BHS), kterým vadily dlouhé lhůty pro přijetí a také zdánlivě malý „profesní růst“ v rámci organizace. Záhy poté aktivisté z řad B&H (DB) si osvojili pořádání koncertů a sjezdů od BHS a de facto se tak stali hlavními organizátory neonacistických akcí v celé České republice.

V zahraničí byl založen stejnojmenný časopis, u nás zhmotnělé myšlenkové pochody tohoto hnutí se začaly objevovat v zinu RAHOWA, rozšířenější však byl Phoenix či Národní výzva. Ten svou velikostí (přes 100 stran) patřil k nejrozsáhlejším a nejlépe propracovaným zinům v České republice. Jejich distribuce se v posledních letech stala více než složitou - dodávané tiskoviny (včetně přidružených materiálů) byly často zabavovány a jejich šířitelé zadržováni. Policie totiž do jejich sítě vcelku bezproblémově pronikla a celou odbytovou „pavučinu“ dlouhodobě monitorovala. V únoru 1999 proběhla razie na plánovaném koncertu, při níž byly zajištěny seznamy

členů platících členské příspěvky, díky nimž se podařilo rozkrýt celou strukturu organizace a tím ji rozložit.

U poboček mimo Prahu nebyla dlouhodobě zaznamenána žádná činnost, ze zbytků pražské pobočky se ustanovil **Národní odpor**, který se na rozdíl od minulosti veřejně prezentoval v podobě nenásilných akcí politického charakteru (různých demonstrací, manifestací či protestních pochodů). Existenčně několikrát zamítnutá a tudíž neregistrovaná organizace si za cíl vytkla založení politické strany, která by svou umírněnou rétorikou (myšleno též populistickou) otevřela dveře do komunální a ve vzdálené budoucnosti i parlamentní politiky. Nikdy však tato meta nebyla dosažena. Zvýšené snahy o politizaci hnutí však nebránily „šedé“ činnosti v podobě pořádání sjezdů a koncertů rasistických skupin, včetně mezinárodní účasti nejen kapel, ale i návštěvníků.

3.1.3. Combat 18

Combat 18 (číslice 1 a 8 představují pořadí písmene v abecedě, 1=A, 8=H – iniciály Adolfa Hitlera) je nacisticky smýšlející ultrapravicová teroristická organizace, kterou po smrti Iana Stuarta v roce 1993 založilo několik aktivistů. Jako důvod byla zpočátku uváděna ochrana mítinků British national party (Britská národní strana), hnutí se však snažilo o převzetí kontroly nad Blood and Honour a společně s tím pak uzurpat i ziny a distribuci hudebních nosičů, což se nakonec i podařilo. Během krátké doby se odváželi provádět násilné akce, od verbálních a fyzických útoků přes žhářství až po zasílání dopisních bomb či dokonce vraždy na objednávku.

Zanedlouho se však na hlavy vůdců snesla vlna kritiky jak z řad americké teroristické skupiny The Order, tak i od evropských uskupení pod hlavičkou B&H. Nelíbilo se jim směřování organizace, které sloužilo spíše hlavním představitelům k obohacování se než k orientaci na prosté členy. I když proběhla infiltrace ze strany britských tajných služeb (MI5) a většina aktivistů byla pozatýkána, organizace se jako celek stále objevuje na scéně a účastní se pouličních bitek. Pod jejím vedením je vydáván stejnojmenný časopis a dále pak časopisy The Stormer, The Scorpion či StrikeForce.

Na podzim roku 1998 se vynořily první odkazy na českou pobočku v zinu Sword of Victory. Předpokládá se, že u zrodu stál norský neonacista Erich Blücher, který vypomáhal i při vzniku zdejší divize B&H. Tento majitel celosvětové nahrávací společnosti Ragnarock Records s rozsáhlou distribuční sítí si vysnil funkci Combat 18 jako úderného ozbrojeného oddílu Blood and Honour, přesně po vzoru oddanosti SA (Sturmabteilung) vůči NSDAP (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei). Měl sloužit nejen jako ochranná stráž, nýbrž i podnikat útoky na politické protivníky, na novináře pošpiňující stranu a vůbec na veškerá hnutí (či jednotlivce), které brojily proti extrémní pravici jako celku. Tím chtěl i docílit protiaktivit, vyvolávajících „rasovou svatou válku“.

3.1.4. Hammer skins

Militantní neonacistická organizace Hammer Skins vystoupila poprvé v roce 1986 v USA se svým ideologickým programem, pramenícím z rasismu, antisemitismu, neonacismu a nacionálního socialismu. Nejedná se o otevřené hnutí, vojensky organizované jednotky přibíraly členy na základě několikaletého zkušebního období. V čele uskupení stanuli členové tzv. tvrdého jádra – zakládající jedinci a přistoupivší vůdčí osobnosti. Ti užívali titul „Activist“, na druhé straně čekatelé na členství byli označováni jako „Support group“. Kandidátní doba čekatele (než splnil daná kritéria) trvala zpravidla několik měsíců, na post v kategorii "Activists" se však mohla prodloužit do řádu let.

Oficiálním heslem se stalo tzv. čtrnáct slov – „We must secure the existence of our race and future for white children!“. Z tohoto důvodu můžeme číslici 14 nalézt na nášivkách a různých symbolech hnutí. V češtině heslo zní: „My musíme chránit existenci našich lidí a budoucnost našich bílých dětí! (proto se v souvislosti s českým prostředím uvádí jiný počet, tj. tzv. deset slov).

Česká pobočka vznikla jako neregistrovaná skupina v květnu 1993 v Brně. Na počátku své existence, ale i v průběhu vývoje, se všestranně starala o podporu neonacistické scény. Členové Bohemia Hammer Skins finančně i organizačně zajišťovali produkci rasistických hudebních skupin, distribuovali nosiče s touto tematikou, zabezpečovali vydávání a rozšiřování rasistických tiskovin, nášivek a dalších materiálů a pořádali neonacistické koncerty (potažmo srazy), které měly mezinárodní charakter a obešli se bez větší pozornosti médií i státních institucí. Mezi nejoblíbenější české Hammer Skins hudební skupiny patřily Excalibur, Vlajka či Zášť 88. Pod její hlavičkou vycházely také ziny Árijský boj, Patriot a White warriors.

Činnost uskupení na přelomu let 1996 a 1997 pohasíná díky častějším raziím policie a větší infiltraci z řad bezpečnostních složek. Ideové rozdíly mezi Bohemia Hammer Skins a Blood and Honour Divison Bohemia byly velice malé, dá se konstatovat, že skoro žádné, spíše se držely zavedené tradice, kdy B&H (DB) se vzhlíží v nacismu, kdežto BHS se kromě této ideje inspirovala i tradicí amerického Ku Klux Klanu. To se také stalo jedním z důvodů, proč sympatizanti této organizace přešli pod vlajku Blood and Honour Divison Bohemia.

V roce 1986 v USA vzniká kolem kapel Agnostic front a Warzone antirasistická a antifašistická frakce jako protiakce k radikalizaci hnutí skinheads. **Skinheads against racial prejudice** (SHARP) vystupují silně proti rasové nenávisti, rasové výlučnosti a fašistickým tendencím v rámci celého hnutí skinheads. První zmínky o hnutí SHARP v České republice spadají do devadesátých let 20. století, větší obliba je zaznamenána okolo roku 1996. Není nijak programově ustanoveno, ani nemá uznávané vůdce, vůči majoritnímu politickému systému jsou apriorně neutrální. Díky své (ne)angažovanosti se neubrání útokům radikálních stoupců jak z pravé, tak i levé strany.

3.2. Levicový extremismus

Princip rovnosti, rozšířený na všechny oblasti společenského (politického, kulturního, ekonomického) života je typickým cílem levicového extremismu. Rovnost jde ruku v ruce s dalším základním kamenem - svobodou. Každý jedinec musí být zcela svobodný, neboť právě tak může vytvořit společně s ostatními spravedlivou společnost. Pohnutí založená na principu svobody, tolerance a harmonie se sice shoduje se záměrem demokratického ústavního státu, nicméně cestou k dosažení má být revoluční (zásadní) převrat existujícího uspořádání společnosti na nové zřízení. Člověk je dle hlasů přidružených aktivistů již od přírody dobrým tvorem, to co ho negativně ovlivňuje je „zkažená“ společnost, z tohoto důvodu je nutné ji odstranit. Anarchisté se touží zbavit tříd jako kapitalistického výdobytku, oprošťují se od třídního boje, marxisté v něm naopak vidí hlavní hybatel nejen ideologie, ale dějin všeobecně. Názory na způsob realizace se pak různí, pomocníkem k tomu mají být anarchismus či ideologie komunistická, včetně odnoží v podobě trockismu, stalinismu a maoismu. Co však je všem těmto skupinám společné je odmítání kapitalismu jako představitele chamtivého kumulování podnikatelských prostředků, které nešetrně využívají přírodních a lidských zdrojů. Ve své konečné fázi zavdává vzniku moderního kapitalismu - globalismu¹¹.

Stejně jako pravicový extremisté i stoupenci levice vidí svět z pozice přítel - nepřítel. Nastíněné ideologie využívají konspiračních teorií, prostřednictvím nichž mobilizují své příznivce proti označenému nepříteli. Takovým dlouhodobě stanoveným „démonem“ je fašismus, potažmo nacismus. Neofašisté (neonacisté) jsou dobře identifikovatelní a sama společnost je tvrdě odsuzuje, proto jsou snadným cílem anarchistických bojůvek. Svou úlohu vidí v přímých akcích a demonstraci síly na veřejnosti. Oproti obecnému mínění nejde o žádné novum, a to ani v dějinách českého fašismu - již ve 20. letech 20. století Národní obec fašistická organizovala úderné čety, které pořádaly „trestné“ akce proti Židům, Němcům a komunistům.

Je ovšem paradoxní, že agresivní chování neodpovídá obecnému postoji levice - odmítání násilí. Tato mírumilovnost je především vlastní českým zástupcům, v okolních státech je povětšinou situace vyhrcořenější. Je to dáváno do souvislosti s využívanými prostředky, které skýtá náš právní řád, stejně tak i zabarvení cílů těchto jedinců, tj. hájení občanských práv.

¹¹ Charvát, Jan. Současný politický extremismus a radikalismus, 1. vydání, Praha: Portál, 2007, s. 85-101

Zatímco u ultrapravicových hnutí můžeme nalézt různé formy spolupráce, krajně levicové složky nejsou ochotny spolu vzájemně komunikovat, natož kooperovat. Hnutí schází jednotná ideologie, díky tomu je pak daleko roztržitější, méně homogenní a nedochází tak k vzájemnému ovlivňování či podpoře. Vývoj obou křídel, tedy stoupců marxisticko-leninské ideologie a anarchoautonomního směru, je důsledkem toho striktně oddělen.

Pro své radikální postoje a z toho vycházející akce se budeme dále zabývat pouze anarchisty a autonomními hnutími. Ty vždy hromotně reagují na aktuální téma – schůzka vrcholných představitelů sedmi nejvyspělejších zemí světa a Ruska, tzv. Summit G8, výstavba americké vojenské radarové základny v Brdech, apod.

3.2.1. Anarchoautonomní nacionalisté

Politické hnutí zdůrazňující úplnou svobodu a volnost jednotlivce a naprosté uplatňování svobody vůle je nazýváno anarchistickým. Takovéto „bezvládí“ (slovo anarchie je spojení dvou starořeckých slov an a arché, značící absenci vlády) si vyžaduje odmítání všeho, co těmto ideálům brání, tj. rozdělení státu, neporobení se autoritě, porušování disciplíny a pořádku, nedodržování povinností atp. Uspořádání společnosti spatřuje ve vytvoření malých svépomocných komunit jedinců, kolektivně vlastních výrobní prostředky. Tento model byl ve 40. letech 19. století silně ovlivněn anglickým filosofem Williamem Godwinem, který své myšlenky roznesl i do různých koutů Francie, Itálie či Španělska. Následně se francouzský myslitel Pierre-Joseph Proudhon hlásí k tomu, že je anarchista, když ve svém díle „Co je vlastnictví“ přisuzuje vlastnictví synonymum krádež¹².

Široce vytríbené anarchistické prostředí mělo zahrnovat pojmenování „autonomové“, používané asi od roku 1981 v Německu. Základem konceptu jsou malé samosprávné skupiny a zóny neformálního charakteru s neexistujícím centrálním orgánem, bez pevné organizační struktury a hierarchie. Cílem takového volného systému organizační struktury je ztížit identifikovatelnost skupin, zlepšit možnost utajení, zamezit případné infiltraci ze strany státních orgánů a vytvořit skupiny, které jsou snadno mobilizovatelné a akční. Tento výčet cílů se nevztahuje pouze na anarchistické aktivisty, lze jím obsáhnout i ekology, přívržence ideologie nové levice, bojovníky za práva zvířat, feministky, antifašisty a také teroristy¹³.

Myšlenky anarchoautonomního hnutí v ČR oslovují v posledních letech pouze nepatrný počet osob. Stávající aktivisté jsou navíc relativně pasivní a neschopní oslovit mladou generaci, jež by posílila členskou základnu a akceschopnost anarchistických organizací. Impulsem k získání nových členů i kontaktů měli být akce typu koncertů tzv. Antifa benefitů, které byly součástí mezinárodní antifašistické kampaně s názvem Good Night White Pride (v ČR pojímána spíše na podporu vězňů či stíhaných levicových aktivistů) či znesnadnění pravicovým radikálům prodej zboží s extremistickou symbolikou, vedené pod kampaní s názvem We Will Rock You.

¹² Charvát, Jan. Současný politický extremismus a radikalismus, 1. vydání, Praha: Portál, 2007, s. 106-107

¹³ Fiala, Petr. Politický extremismus a radikalismus v České republice, Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1998, s. 173-175

Známým zástupcem anarchoautonomní extrémně levicové skupiny fungující na principu dobrovolnosti je neregistrované uskupení **Antifašistická akce** (AFA). Ta sebe sama prezentuje jako organizaci, která aktivně bojuje proti fašismu, nacismu a bolševismu ve všech jeho podobách. Vznikla v červnu 1996 jako odnož celosvětově působící skupiny antifašistů. AFA představuje silné pojitko militantního antifašismu v ČR, snažící se zastřešit radikální antifašisty vyvíjející činnost v jednotlivých regionech. Hlásá, že skutečný antifašistický boj se nedá vést přes policii, soudy a státní aparát, ale pouze prostřednictvím přímé akce ohrožených skupin. Takovýto boj se vede v mnoha formách, od nekontaktního monitorování činnosti ultrapravice až po snahu o veřejnou konfrontaci neonacistů při jejich srazech a demonstracích včetně přímých akcí¹⁴. Antifašisté usilují o své zviditelnění a především legitimizaci vlastní činnosti, jež propagují i ve vlastním časopise Akce (dříve Antifa News). Rovněž na nich lze demonstrovat určitý vývoj ve veřejně proklamovaném přístupu k užití násilí. Ten je ve skutečnosti jen posunem v rovině verbální, neboť činnost antifašistů se i nadále nese v duchu myšlenky „boje proti neonacismu všemi prostředky“ v ruku v ruce s principem „křivda na jednom je křivda na všech“.

Jakýmsi neobroušeným protipólem a zároveň spolubojovníkem AFA je neregistrované seskupení **Federace sociálních anarchistů** (FSA), založené v roce 1997 jako odtržená část **Československé anarchistické federace** (ČSAF) politicky ambiciózními členy. Operuje zejména v regionech prostřednictvím založeného odborového svazu Rovnost, kdy na svých přednáškách a mítincích vyzývá přítomné (povětšinou dělníky) k demonstracím a revolucím.

¹⁴ Danics, Štefan. Extremismus, 1. vydání, Praha: Triton; Existencialia, 2003, s. 32

3.2.2. Marxisticko-leninské skupiny

U marxismu hraje větší roli osvobození od kapitalismu a nastolení beztřídní společnosti, i když i ta už ustupuje do pozadí. Takovým požadavkem bývá rekonstrukce totalitního komunistického systému s vedoucí úlohou komunistické strany stalinského typu. Ke konci 20. století se společnost neupíná k produkci materiálních výrobních prostředků, ale ke slovu se hlásí intelektuální znalosti a schopnosti – z industriální společnosti se stává postindustriální. Díky tomu se přeneslo těžiště boje od proletářské revoluce k obhajobě individuální skupinové autonomie v různých sférách života společnosti. Třídní konflikt ohledně postavení dělby práce a rozdělení sociálního produktu je postupně vystřídán konfliktem týkajícím se kvality života, rovných příležitostí pro dříve níže postavené skupiny obyvatelstva, ochrany životního prostředí, participace zájmových skupin, apod.

Marxisticko-leninské skupiny se dlouhodobě potýkají s malou členskou základnou, což je nutí k překonávání vzájemných ideologických rozporů a ke spolupráci s většími a vlivnějšími organizacemi i mimo levicově extremistické spektrum. Tento trend byl v ČR patrný již v předchozích letech, kdy ke spolupráci levicových extremistů a neextremistických, zpravidla levicově zaměřených subjektů, docházelo v rámci tzv. antiglobalizačního hnutí a jeho konceptu sociálních fór.

Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM) je součástí českého parlamentního systému (byť opozičního) a od roku 1989 si stabilně udržuje stejné, relativně vysoké volební úspěchy. Její řazení mezi extremistická uskupení je značně problematické, odborníci stále nacházejí při analýzách komunistického chování pro i proti zachování této strany. Proto bude na tomto místě jenom zmíněna, nikoliv podrobně popsána.

Nejaktivnějším hlasatelem marxisticko-leninských myšlenek zůstává **Komunistický svaz mládeže (KSM)** jako pokračovatel tradice Svazu socialistické mládeže. Hlásí se nejen k myšlence komunismu jako takového, ale považuje se za mládežnickou organizaci KSČM, což strana samotná nerada slyší. Svou činností KSM kooperuje s mládežnickými organizacemi partnerských komunistických stran v Německu, ve Francii, v Řecku a v Itálii. Aktivitě občanského sdružení, stejně tak i proklamované cíle a způsob jejich dosažení musely být výrazně utlumeny, neboť státní složky zaregistrovaly jeho angažování na politické sféře za protiústavní. V roce 2006 bylo seskupení rozpuštěno, i nadále však vyvíjí politickou činnost.

4. Německý extremismus

Jestliže se podíváme na Spolkovou republiku Německo pod drobnohledem extremismu, pak záhy zjistíme, že zdejší situace je jakýmsi indikátorem pro Evropu, neboť jde o zemi, která se dodnes sama vypořádává s vlastní tragickou zkušeností s příklonem k nacismu, který byl a v novější jeho formě stále ještě je otevřeně antisemitský, rasistický i xenofobní.

Po výkladu obsahu pojmu extremismus nemusíme pátrat v odborných pramenech, nabízí ji samotná německá ústava, když hovoří o snahách odmítajících demokratický ústavní stát, jeho základní zřízení, hodnoty, normy a pravidla. Obecně lze konstatovat, že extremismem se rozumí veškeré iniciativy a aktivity politických stran, skupin hnutí, jakož i jednotlivce, směřující proti ústavě SRN. Základní zákon Německa (ZZ) dále pak stanovuje za protiústavní „strany, které svými cíli nebo chováním svých stoupenců směřují k tomu, aby poškodily nebo odstranily svobodné demokratické zřízení nebo trvání Spolkové republiky Německa (čl. 21 odst. 2). K preventivní ochraně ústavy a státního zřízení je triáda norem doplněna ještě o ustanovení čl. 18 ZZ, podle něhož ten, „kdo zneužívá svobodu projevu mínění, zejména svobodu tisku, svobodu výuky, svobodu shromažďovací, svobodu spolčovací, tajemství listovní, poštovní a telekomunikační, vlastnictví nebo právo azylu k boji proti svobodnému demokratickému zřízení, ztrácí tato základní práva“ a o ustanovení čl. 9 odst. 2 ZZ, kdy „sdružení, jejichž účel nebo činnost odporuje trestním zákonům, nebo sdružení, která jsou namířena proti ústavnímu pořádku nebo proti myšlenkám dorozumění mezi národy, jsou zakázána“.

Na základě zastávaných cílů a k nim vedoucích prostředků jsou tyto snahy rozděleny na tři směry:

- Pravicový extremismus
- Levicový extremismus
- Náboženský extremismus

4.1. Pravicový extremismus

Organizovaná extrémní pravice se skládá z mnoha rozličných skupin a proudů, které se od sebe liší ideologickým směřováním. Částečně spolupracují, částečně si konkurují nebo dokonce bojují. Charakteristická specifika německého pravicového extremismu vidí Wolfgang Benz¹⁵ v:

- agresivním nacionalismu spojeném s nevraživostí vůči cizincům, menšinám, cizím národům a státům,
- antisemitismu a rasismu, propagandě biologických a sociálně-darwinistických idejí,
- intoleranci a víře v právo šířené silou,
- vládě jednoho vůdce, jemuž jsou podřízeni ostatní občané; propagaci autoritářského a diktátorského státního a sociálního řádu,
- sklonu k militantnímu „tajnému“ společenství a k teoriím spiknutí,
- glorifikaci nacionálně-socialistických režimů, popírání nebo bagatelizování morálních, politických a historických problémů hitlerovského státu,
- připravenosti k propagaci a prosazení vytyčených cílů násilím.

Pravicově extremistické myšlení je tedy kombinací rozličných nelidských postojů jako je vyhrocený nacionalismus, antisemitismus, rasismus, autoritářství a šovinismus. Při jeho analýze se lze odvolávat na dvě základní dimenze. První má podobu politických stran, spolků, organizací a aktivistických skupin, ta druhá je skryta v myšlenkových prouděch, názorech a v chování části populace (je tedy sociálně podmíněna). Obě dimenze jsou vzájemně propojené ideou vyčerpání přítomného potenciálu ve společnosti. Je však důležité zdůraznit, že relace extremistické krajně pravicové strany a extremistické krajně pravicové subkultury nemá stanovenou tak jednoznačnou dělící čáru. Pohledem na historický vývoj, podložený srovnávacími analýzami se můžeme přesvědčit o tom, že neexistuje přímý vztah mezi rozkvětem takovýchto stran a počtem násilných činů spáchaných členy těchto subkultur, a to nejen v Německu, ale i v jiných západoevropských zemích¹⁶.

¹⁵ Backes, Uwe; Jesse, Eckhard. Politischer Extremismus in der Bundesrepublik Deutschland, Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung, 1993, s. 51-52

¹⁶ Drieschová, Alena. Krajní a extremistická pravice ve východním Německu, Politologická revue, roč. XII, č. 1, 2006, s. 86

Zatímco na západě se sklon k pravicovému radikalismu projevuje apriorně v rámci politických seskupení, ve spolkových zemích vzniklých na troskách NDR se rodí v podobě malých lokálních skupinek s nulovou (nebo velmi nízkou) politickou činností, které usilují o kontrolu nad tzv. „osvobozenými národními zónami“ (Befreite National Zonen). Aktivity těchto skupin se neohraničují jen problematikou přistěhovalců, zaměřují se též na nejrůznější politické oponenty neonacistů (např. autonomisty)¹⁷.

Je třeba na tomto místě zmínit, že NDR nebyla pro pravicový extremismus, co se týče politických stran, živnou půdou, neboť transformace Východního Německa v totalitní stát se socialismem a antifašismem jako nejvyššími hodnotami nedovoľoval vstup politických protivníků s takovýmto směřováním. Toto prohlášení bylo dokonce ukotveno i v ústavě: „Německá demokratická republika, věrná zájmům německého národa a mezinárodním závazkům, vymýtila na svém území německý militarismus a nacismus.“¹⁸.

Proto je zde v této souvislosti nabídnuta pouze historie západního Německa. Východní Německo se proměnilo v totalitní stát se socialismem a antifašismem coby nejvyššími hodnotami. Téma nacistické minulosti je značně tabuizováno a velmi zjednodušeně podáváno jako poslední fáze kapitalistického společenského řádu. Pravicově extremistické aktivity a násilí však k východoněmeckému životu patřily, z různých důvodů jim ale nebyla věnována dostatečná pozornost. Fakt, že se NDR s touto svou minulostí nikdy nevyrovnala, se stal, současně se socioekonomickými problémy v 90. letech, nesmírně úrodnou půdou pro krajní pravici. Ranou pro ni ovšem bylo právě v průběhu 90. let zpřísnění ze strany přístupu státních orgánů a zakázání mnoha politických stran i organizací. Zůstaly pouze tři celorepublikově relevantní strany – NPD, DVU a Republikáni. Objektivně lze konstatovat, že pravicově extremistické hnutí bylo těmito kroky vážně ochromeno a po několik let upadalo.

¹⁷ Drieschová, Alena. Krajní a extremistická pravice ve východním Německu, Politologická revue, roč. XII, č. 1, 2006, s. 83–84

¹⁸ Čl. 6 odst. 1 ústavy Deutsche Demokratische Republik z 6. dubna 1968, dostupné z <http://www.documentarchiv.de/ddr/verfddr1968.html>

4.1.1. Nationaldemokratische Partei Deutschlands

Nationaldemokratische Partei Deutschlands (NPD, Národně demokratická strana Německa, toho času nejradikálnější pravicová extremistická skupina v Německu, částečně financovaná z prostředků zemských rozpočtů (saského a meklenbursko-pomořanského), kde má své zastoupení. Čelním představitelům ovšem toto označení nikterak nevádí, neboť sami neskrývají obdiv k nacionálnímu socialismu. V jejich ranku je nepřeborné množství činností, zejména pak se zaměřují na ty, které jsou mediálně zajímavé a představují tak zviditelnění členů i strany samotné. Na takovýchto akcích se spolupodílí neonacisté a skinheady nejen coby spektátoři, ale i jako účinkující či dokonce organizátoři.

Strana vznikla v listopadu 1964 v Hannoveru jako nástupce radikální, ale neúspěšné Deutsche Reichspartei (Německá říšská strana), dá se tak považovat za nejstarší aktivní krajně pravicovou stranu Německa. O několik let později, počátkem roku 1969, vytváří svou mládežnickou organizaci Junge Nationaldemokraten (JN, Mladí národní demokraté), jejíž členové se v nadcházejících letech budou dopouštět protiústavní a násilnické činnosti. Ještě v šedesátých letech si strana může připsat úspěchy, získává totiž poslanecké zastoupení v sedmi západoněmeckých zemských sněmech. Posléze se však setkává s odlivem voličské přízně a ačkoliv neustále chrlí odkazy na nacismus, až do počátku devadesátých let upadá v zapomnění.

Po znovusjednocení Německa se opozičním stranám, včetně Nationaldemokratische Partei Deutschlands, otevřely ve srovnání se západní ekonomikou v chudém Východním Německu nové možnosti získání voličstva. Velká nezaměstnanost a nestabilita rodící se demokracie skýtaly obrovské šance pro extremistické subjekty. NPD si na svou stranu získala radikály, mladé skinheady, levicové i pravicové antikapitalismy i militantní skupiny neonacistů. Zároveň s tím prováděla kroky k možnému převzetí hlasů voličů již etablovaných pravicových stran. Přestože v letech 1996 – 1998 došlo ke skoro zdvojnásobení počtu členů, strana u dalších voleb propadla.

Sebe sama definuje Národně demokratická strana Německa jako vlasteneckou a nacionální stranu. V roce 1996 nastoupil do čela strany nynější předseda Udo Voight a s ním bylo prosazeno i přijetí nového stranického programu, v němž jsou především

opakovány známé nenávistné postoje k cizincům, striktní zamezení přistěhovalců či multikulturní společnosti. Ve vydávaných tiskovinách pod taktovkou NPD se často dočteme o požadavku na tzv. německý sociální stát, kdy Německo se opět musí stát německým. Veškeré složky života prostého lidu, ať už se jedná o ekonomiku, politiku či kulturu, mají být zastoupeny jedině Němci. Současný parlamentní systém pokládají politici NPD za nelegitimní, nefunkční a zkorumpovaný, je tedy nutné jej odstranit a nahradit jiným systémem. Přestavba systému má probíhat podle představ z tzv. konceptu tří pilířů. Tím prvním pilířem je ideologický „boj o hlavy“, tedy získat si přízeň veřejného mínění. Druhým pak je „boj o ulice“, ve kterém jde o organizování demonstrací a veřejných akcí s využitím především militantních skupin. A jako třetí nastupuje „boj o parlamenty“ formou účasti na volebním klání.

Na konci devadesátých let se členové (dokonce i vůdčí představitelé) Nationaldemokratische Partei Deutschlands dopouští trestné činnosti šíření rasismu, etnické nenávisti, fyzického napadání oponentů, a to nejen prostřednictvím tzv. „pořádkových služeb“ (OD), které měli za úkol obstarávat nerušený průběh průvodů a demonstrací strany. Nebylo žádnou výjimkou, že na akce strany byly zvány neonacistické hudební skupiny a neonacistické autority coby řečníci. Vtahovala tak vědomě do svého nitra charismatické osobnosti skinheadské scény a výrazněji se sbližovala i s autonomními nacionalisty. Byla zde též propagována myšlenka vybudování tzv. „národních osvobozených oblastí“ (National befreite Zonen), ve kterých extremisté působí coby vymahatelé práva a pořádku. Tyto zóny kopírují mocenské rozpoložení na základě „národního uvědomění“ a veškeré identifikované osoby jako „nenárodní“ jsou z těchto prostor všemožnými způsoby vytěšňovány. Pod vlajkou NPD se také konají „slavnosti národů“, kde účastníci z mnoha evropských prorasistických politických seskupení volají po obnovení myšlenek nacionálního socialismu.

Dalšími cíli NPD jsou obnova Německa v hranicích z r. 1937, tj. usiluje o připojení Slezska, východního Pomořanska, východního Brandeburska a východního Pruska, vystoupení z mezinárodních organizací (EU, NATO, zrovnoprávnění s ostatními členy v rámci OSN), znovuzavedení marky i trestu smrti.

Přízeň voličů si strana zpočátku získala krom sociálního řešení hospodářské recese zejména vyplněním vakua protiváhou k velké koalici CDU a SPD. Mezi lety 1966 až 1969 se stala čtvrtou nejsilnější politickou stranou v Německu. Do spolkových voleb v roce 1969 tak vkládala NPD obrovské naděje. Získala však „pouhých“ 4,3%

a nedokázala tak překonat 5% hranici, neboť CDU a SPD rozpustily koalici a každá strana zabodovala se svým programem.

V 90. letech Nationaldemokratische Partei Deutschlands a Deutsche Volksunion spolupracují stále těsněji. Ani jedna z nich nemá ve svých programových prohlášeních distanc od nacistického režimu, naopak se obě snaží zlehčovat jeho význam, marginalizovat jeho zločiny a všudypřítomně nabízet alternativy výkladu dějin. Aby si ve volbách roku 2004 nekonkurovaly, rozdělují si jednotlivé volební jednotky. Přesto nemají většího volebního úspěchu.

4.1.2. Deutsche Volkunion

Mnichovský vydavatel Gerhard Frey založil Deutsche Volkunion (DVU, Německá národní unie) v roce 1971. Svůj program strana postavila na nacionalismu, patriotismu, dodržování práva a pořádku a na latentní xenofobii a antisemitismu. V roce 1998 ve volbách do sasko-anhaltského zemského sněmu získala DVU 12,9 % hlasů, což představovalo 16 křesel a největší zisk ultrapravicové strany od sjednocení východního a západního Německa. Německá lidová unie se však po celou dobu existence potýkala s nedostatkem finančních prostředků (zpočátku ji financoval sám předseda), a tak na konci roku 1999 vykazovala dluh přesahující 15 milionů marek¹⁹.

V současnosti má strana své zástupce ve všech spolkových zemích, kteří paradoxně zdůrazňují dodržování základních demokratických principů. Vymyká se jí tak myšlenka omezení přílivu cizinců, byť je zaobalena za ochranářské opatření pro „německou identitu“. Vydávané týdeníky Deutsche National-Zeitung a Deutsche Wochenzeitung / Deutscher Anzeiger, náležící k nákladově nejsilnějším pravicově extremistickým novinám v Německu, hlásají zkreslené a nepodložené zprávy o nezpochybnitelné zodpovědnosti cizinců za narůstající kriminalitu v zemi a snaží se o svoji interpretaci dějin pomocí historického revisionismu. Pod pojmem revisionismu můžeme v této souvislosti nalézt druh politické agitace s cílem zkrášlit období nacionálního socialismu. Ústředním tématem je pak několik „antipostojů“ - antiparlamentarismus, antiliberalismus, antibolševismus, antikapitalismus a zejména pak antisemitismus ve smyslu popírání genocidy v Třetí říši či následného holocaustu (šoa), popřípadě jejich relativizování²⁰.

Mezi další cíle DVU patří vyzdvihování svrchovanosti německých zájmů v rámci Evropské unie, rovnoprávnost Německa v nadnárodních organizacích (odmítá nést vinu pro další generace za „roky válečné“), přehodnocení setrvání v evropské měnové unii (nevylučuje ani navrácení se k německé marce), stavění občana vždy na první místo (ochrana lidské důstojnosti a dodržování lidských práv německých občanů).

¹⁹ Mareš, Miroslav. Deutsche Volkunion a volby v Hamburku v roce 1997, Politologický časopis, roč. IV, č. 3, 1997, s. 231-248

²⁰ Backes, Uwe; Jesse, Eckhard. Politischer Extremismus in der Bundesrepublik Deutschland, Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung, 1993, s. 471

4.1.3. Die Republikaner

Republikáni (REP) nebývají ze strany spolkové vlády označováni jako extremistická strana, ve své rétorice aktivisté a členové nevyjadřují sympatie s Třetí říší a ani se nepovažují za antidemokratickou stranu, přesto se pravidelně objevují ve výročních zprávách institucí, které se extremismem zabývají. Strana vzešla v roce 1983 z iniciativy bývalých nespokojených poslanců CSU (Christlich-Soziale Union) a televizního konferenciéra Franze Schönhubera, který byl za války členem SS, což někteří autoři berou jako jasnou argumentaci při označování strany za neonacistickou.

Za cíl si vytkla převzetí voličů pravého okraje CSU, k čemuž ji mělo pomoci označení sebe sama za přísně konzervativní. Zanedlouho však došlo k vnitřním sporům o směřování strany a vítězným kurzem se stal radikálnější proud, jenž změnu v ultrapravicové uskupení činil nepozorovanou. Ač zůstala v hledáčku Spolkového úřadu pro ochranu ústavy, od počátku devadesátých let lze deklarovat chování REP za ústavně konformní.

Program strany byl vybudován na ultrakonzervativních, nacionalistických, antimoderních a etastických základech, zaměřujících se převážně na problematiku přistěhovalců, imigrantů a azylantů. Hlavní elementy, kromě „anticizinectví“, tvoří hájení etnopluralismu, zavrhování Evropské unie a NATO, vyzdvihování velkoněmeckých záměrů a státní suverenity a relativizování činnosti nacistického režimu, to vše pod rouškou tvrdého populismu.

Stranický program není jediným determinantem programatiky a hodnotové orientace Republikánů, je třeba též sledovat vydávané letáky, tiskoviny a zejména pak rétoriku jednotlivých představitelů. V ní se, jako volání dávné minulosti, často objevuje ochrana německého lidu (Volk), jeho zdraví (Gesundheit), udržování zdatnosti (Tüchtigkeit) a usídlení ve vhodném životním prostředí (Lebensraum)²¹.

Aktivita REP však v poslední době slábnou, důkazem budiž klesající počet členů strany, malá angažovanost na veřejných akcích i vnitřní boje mezi straníky.

Ačkoliv současní neonacisté navazují nejen ideově na nacionální socialisty, jejich veřejné chování nabírá na „kultivovanější“ podobě. I nadále se jedná o směr potlačující demokracii, občanská a lidská práva formou xenofobie, antisemitismu

²¹ Backes, Uwe; Jesse, Eckhard. Politischer Extremismus in der Bundesrepublik Deutschland, Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung, 1993, s. 470

a rasismu. Útočí se na cizince a jejich příbytky, cílem ataků je stále židovská komunita a dochází i ke bouřlivým střetům s politickými soupeřníky²². Současně je však charakterizuje propracovanější způsob demonstrací, najímání právní pomoci při tvorbě programu či vytlačování rasistických podnětů ze své rétoriky a jejich nahrazování v rámci „sociálních otázek“. To vše ukazuje na fakt, že se od poloviny 90. let hnutí „institucionalizuje“. Přívrženci vystupují jiným stylem oblékání i rétorikou, jinak vypadají i transparenty. V organizační struktuře došlo ke změně členění řízení, vznikají malé, silně agresivní skupiny tzv. svobodných kamarádkých spolků (Freie Kameradschaften). K násilným rasistickým činům však dochází většinou spontánně, pod vlivem alkoholu a za zvuků skinheadské hudby.

Internetová revoluce se nevyhnula ani neonacistické komunitě, a tak k šíření svých myšlenek využívá k získávání nových stoupenců elektronickou cestu. Orgány německé státní správy ale jsou proti webovým stránkám bezmocní, neboť u valné většiny z nich je provozovatelem, tvůrcem či administrátorem osoba za hranicemi, nejčastěji ze Spojených států amerických nebo Kanady a tudíž mimo dosah německých zákonů. Neonacisté též po vzoru antifašistů umisťují na své stránky tzv. black listy, černé listiny obsahující jména a adresy protivníků nejen politických, ale i osob „ztěžujících propagování bílých myšlenek“.

²² McGowan, Lee. Radikální pravice v Německu - od roku 1870 po současnost, 1. vydání, Praha: Prostor, 2004, s. 199

4.2. Levicový extremismus

Zdrojem revolučních teorií, na které nejen německá militantní ultralevice má sklon navazovat, jsou významní činitelé 19. století – Karel Marx a Friedrich Engels. Jimi interpretované myšlenky dále rozpracovávali nekritičtí následovníci či ideový odpůrci. Silným vlivem se může „chlubit“ anarchista německého původu Johann Most, jehož sesbírané spisy a vykonané činy byly studnicí pro německé teroristy.

Po skončení 1. světové války se vzedmula velká vlna ultralevicového revolučního násilí. Výmarská republika, zmítaná v té době fašismem, poskytovala prostor pro militantní boj s tehdejšími „zlem“. Hlavní úlohu v tomto boji sehrála Kommunistische Partei Deutschland (KPD, Komunistická strana Německa) a její paramilitární jednotka Der Rote Frontkämpferbund (RFB, Rudý svaz frontových bojovníků). Kromě nich lze v současnosti pozorovat i aktivity autonomních anarchistů, Antifašistické akce, maoistické marxisticko-leninské strany Německa (MLPD) a podobně.

4.2.1. Kommunistische Partei Deutschlands

Historie německé komunistické strany (KPD) sahá až do počátku 20. století, pro zjednodušení se však budu věnovat situaci až po druhé světové válce, kdy se bezprostředně po ní komunisté etablovali v stranu levicového radikalismu. Podíleli se však na tvorbě nových ústav, a to za předpokladu, že se zřeknou sovětského modelu řízení společnosti i vedení politiky, což se také stalo a ke KPD toto opatření přivedlo mnoho voličů. Své kořeny však zapřít nedokázala a tak zanedlouho opět začala odmítat principy parlamentní demokracie.

V roce 1932 vzniká z její iniciativy Antifaschistische Aktion (AFA, Antifašistická akce), která se stane předobrazem pro ostatní země. Některé její zmutované verze v zahraničí opouští komunistickou ideologickou základnu. V letech 1948-1953 se strana přihlásila k extremistickému kurzu, to když se ke slovu dostává tendence směřování k bolševismu po vzoru KPdSU (Komunistická strana Sovětského

svazu). Toto sbližování mělo za následek personální čistky uvnitř strany a stále více se opouštěl duch demokratického rozhodování a řízení. Začalo se tedy jednat o další budoucnosti komunistické strany nejen z pohledu straníků, ale zejména pak u tehdy vládnoucí garnitury. KPD byla pro své nedemokratické principy oficiálně zrušena v roce 1956, navzdory tomu však fungovala ilegálně dál. Někteří bývalí členové založili o čtyři roky později „Deutschen Friedens Union“ (DFU, Německá unie míru), do které se zapojilo mnoho různých levicově orientovaných subjektů, mezi nimiž byla i Sozialistische Einheitspartei Deutschland (SED, Socialistická strana sjednocení Německa) jako řídicí prvek²³. Pro takováto prokomunistická seskupení či organizace, u kterých byla zaznamenána násilná činnost, se bezpečnostními složkami zavedlo pojmenování „K-Gruppen“.

²³ Kailitz, Steffen. Politischer Extremismus in der Bundesrepublik Deutschland, Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2004, s. 61-62

4.2.2. Autonomní nacionalisté

I když je kritika ze strany politických odpůrců vždy očekávatelná, autonomní nacionalisté vzbuzují negativní ohlasy i ve vlastních řadách, a to právě ponejvíce v Německu. Ultrapravicová scéna je kritizuje nejen za propagaci ve stylu levicové rétoriky a používání převzatých slov (tím se prý dopouští zrady národa a nenávratně se mu vzdalují), ale největší pozornost je věnována kontroverzním projevům a agresivnímu vystupování. Většina neonacistů na německé scéně propaguje nenásilné akce ve snaze nedávat záminku státním orgánům a policii, aby proti nim zasáhly. Naproti tomu v případě Autonomních nacionalistů se mluví o násilí jako o vůdčí roli (a to především právě vůči svým politickým oponentům).

Německá militantní ultralevicová scéna je posilněna i soudobou Antifašistickou akcí. V rámci Antifa-kampaně se někdy organizace Antifašistická akce (frakce AAB a ALB) uchyluje i k metodám s teroristickými prvky, jako je např. podpalování majetku představitelů neonacistické Národně demokratické strany Německa či jiných exponentů ultrapravice. Hlavní činností AFA jsou však propagace extrémních levicových myšlenek, monitoring pravicového extremismu a pouliční napadání demonstrací a dalších setkání krajní pravice. Blízké jsou jí i kontakty s názorově spřízněnými aktivisty z antiglobalistické hnutí ATTAC-Deutschland.

Extremistické skupiny působící v Německu však nejsou jen záležitostí samotných Němců. Vnitřní bezpečnost SRN je do značné míry ohrožována činností extremistických a teroristických seskupení cizinců ve Spolkové republice trvale žijících. Největší členskou základnou disponovaly extremistické islámské organizace.

V Německu pokračuje aktivita nejpočetnější organizace militantního tureckého politického islámu – Islámského společenství Milli Görüs (IGMG), které se vyvarovalo svého zákazu tím, že se stalo členem zastřešující umírněné Islámské rady pro Spolkovou republiku Německo. Na západě Německa vyvíjí činnost kurdské skupiny (zakázaná PKK/Kongra Gel), a to formou demonstrací a protestních akcí proti turecké vládě, NATO a USA. Státní orgány se zaměřují na rozbití sítí radikálních islamistů, zaměřených na verbování dobrovolných sebevrahů a shromažďování finančních prostředků na teroristické akce. Často jsou tak ze země vypovězeni duchovní (kalifové či imámi), kteří vedou štvavé kázání šířením náboženské zášti proti tzv. nevěřícím.

4.3. Výsledné srovnání

Aktivitám extremismu věnuje svou pozornost nejen Německo, podobná problémová politická uskupení a organizace lze najít ve většině evropských zemích, např. v Belgii, Francii, Itálii, Polsku, Španělsku, Velké Británii, Českou republiku nevyjímaje. Ačkoliv vycházejí extrémně pravicové ideologie na české a německé straně z jiných historicko-sociálních pramenů, určité spojovací prvky u nich nalézt můžeme. Ty pak vedou i k závěru, že Spolková republika Německo je v mnohém výchozí studnicí různých trendů, směrů i možností organizace a získávání potencionálních přívrženců extremistického smýšlení. Takovým dobře viditelným sjednocovatelem jsou různé srazy, celorepublikové ba i celoevropské setkání a s nimi spojené pořádání koncertů s white-power muzikou. Čeští zástupci si z nich odnášejí podnětné informace o propracovanějším systému „řízení“ ultrapravicových hnutí, navazují cenné kontakty pro další formování a utužování vztahů s přeshraničními sympatizanty a podporují finančně chod šedé ekonomiky s oblečením, tiskovinami, hudbou a jinými materiály spojenými s extrémně pravicovou propagandou.

Neonacističtí „kozáci“ se stále ubírají směrem k Třetí říši, Adolfu Hitlerovi, hákovému kříží apod., stále agitují „zkrášlovací“ teze o nacionálním socialismu, neexistenci genocidy či popírání nebo alespoň relativizování holocaustu. Naproti tomu modernější a propracovanější extremistická pravice chápe revisionismus za kontraproduktivní a marnou činnost. Naopak staví se do role ochránců národní identity a kultury, obhájce práva a spravedlnosti a nositele morálních ctností. Obě tendence díky přeshraničnímu styku si našli své stoupence i u nás, valná většina se přiklání k druhé variantě, a to nejen kvůli menší provázanosti na historické události země. Vzniká tak na tomto poli úzká německo-česká provázanost, opačně to, až na výjimku jménem Blood & Honour, v intenzivnější formě nefunguje.

Od poloviny 90. let je také znatelný posun ve stylu organizace sdružování přísluhovačů extremismu. Opouští se tzv. führerprincip a je nahrazován relativně svobodnými buňkami kamarádkých spolků bez vůdčích osobností, jejichž existence je založena na extrémní nesnášenlivosti vůči cizincům, velmi hluboce zakořeněném rasismu a antisemitismu, uctívání základních bází nacionálního socialismu a jeho vůdčích představitelů a symbolů. Prvotním impulsem k takové změně byly represivní opatření německého státu, české instituce takto postupují v posledních letech, proto lze očekávat, že podobný trend se „uhnízdí“ i u nás v následujících letech.

To pravé nebezpečí neonacistických a nacionalistických hnutí spočívá v jejich snaze „zakořenit se“ do subkultur na různých úrovních společnosti a takto proměnit latentní antisemitské, nacionalistické a xenofobní nálady veřejnosti v hnací sílu k získání moci. V Německu již k tomuto došlo, můžeme se tak setkat s pořádáním různých slavností spolků (např. spolek rodáků), organizace přednášek či vzdělávacích akcí apod., díky nimž se lehce získává důvěra a sympatie místního obyvatelstva. Dle tohoto vzoru postupuje na německé straně NPD, u nás se řídí kritikou globalizace či naopak propagací etnopluralismu např. Národní odpor či autonomní nacionalisté, nicméně lokální akce k „přivábení“ obecního osazenstva (dle německé koncepce tzv. „boj o hlavy“) stále chybí. Snahou německých institucí však není a nebylo tyto trendy potlačit, pouze se omezili na jednostranné monitorování a občasná represe v podobě kontroly a následného stíhání za protiústavní jednání, což ultrapravicové seskupení nikterak nepoškodilo, naopak vedlo k jejich stabilizaci a rozšiřování kontaktů.

Plusem pro Spolkovou republiku Německo je existence Spolkového úřadu na ochranu ústavy (BfV), spadajícího pod správu spolkového ministerstva vnitra. Jeho specifickou činností je dohled nad vnitřní bezpečností v teoretické rovině a v jeho intencích se řeší kontrašpionáž, boj s terorismem či právě boj s extremistickými politickými skupinami a jednotlivci.

Z této instituce se často ozývají hlasy o protiústavním jednání Nationaldemokratische Partei Deutschlands, která má zastoupení nejen v mnoha komunálních zastupitelstvech, ale i ve dvou zemských parlamentech. V České republice jsme se naštěstí s podobných „úspěchem“ běžně volitelné strany (ač s extrémně pravicovým ražením) nesetkaly, nejbližší k tomu mělo Sdružení pro republiku - Republikánská strana Československa a v současnosti ani takové snahy, díky sporům uvnitř hnutí, ani nepanují.

Navíc jsou německým státem vytvářeny různé programy, kde jsou představeny možnosti spolupráce státu s občanskými spolky či jednotlivci v boji proti antidemokratickým výpadům. Jejich nevýhodou je častá novelizace a přepracovávání podmínek, díky nimž se u veřejnosti neshledávají s velkým ohlasem. Stejně tak se dá nahlížet na iniciativy u českých zástupců státních i nevládních organizací, neboť v extremismu není spatřováno vážné nebezpečí. Výjimku snad jen tvoří nevládní organizace Občanské sdružení Tolerance a občanská společnost či povšechná činnost mezinárodní instituce Helsinského výboru a částečně i neziskové nadace Friedrich Ebert Stiftung.

5. Rakouský extremismus

Extremismus, ať už si pod ním představíme krajně pravicové rasisty, ultranacionalistické populisty nebo levicové radikály, nezmizel s pádem ani nacistického a už vůbec ne pádem komunistického totalitářského režimu. Je kontinuálně přítomný v politických systémech nejen Evropy, ale celého světa a využívá každou příležitost, aby se mohl prosadit. Není tomu jinak ani v republice Rakousko, kde na rozdíl od Německa nikdy neproběhla „denacifikace“, veřejné oprostění se od nacismu a zejména pak stíhání a následných tvrdých postihů pohlavárů tehdejšího režimu. V roce 1953 proběhl generální pardon pro nacisty a do myslí lidí nastoupila „kolektivní amnézie“. Shovívavost spojenců, mírnost soudů a zapomenutí minulosti v myslích občanů usnadnily návrat krajní pravice na scénu.

V Rakousku se pravicový extremismus vydal dvěma proudy - tradicionalistický a ultranacionalistický. První je plně oddán císařství a s ním spojeným historickým étosem. V rámci druhého proudu lidového typu (Wölkisch) se začal rodit nacionální socialismus. Už v roce 1945 se objevují ilegální skupinky s otevřeně nacistickou inspirací např. **Werwolfgruppe** (Vlkodlaci), vyvíjející velice aktivní teroristickou činnost. V 50. a 60. letech na ně navázali teroristické skupinky, které se otevřeně hlásali k odkazu hitlerovské éry i k osobě Adolfa Hitlera samotné.

Signifikantním problémem pro našeho jižního souseda je populistická rétorika, jež se na voliče valí v poslední době ze všech stran. Nejproblematictější vyslovovanou otázkou, týkající se politických uskupení v zemi, je zařazení Freiheitliche Partei Österreichs (FPÖ) pod vedením Jörga Haidera. Dříve než se pustíme na tenký led mezi pravicový ostrý populismus a nepochybný extremismus, zkusme si definovat onen „populismus“. V běžné mluvě označujeme politika za „populistického“, jakmile začne mluvit k lidem oportunisticky a nabízí jim jednoduchá hesla s jednoduchými řešeními problémů. V politické vědě má pojem daleko užší význam. „Pravicovým populismem“ označuje politickou strategii (nikoliv ideologii), která zastává autoritářské představy o občanské nerovnosti, využívajíc rasistických předsudků. Pravicoví populisté s oblibou obviňují „zkorumpované a zaprodané elity“ z odpovědnosti za problémy „prostého lidu“, tj. etnický čistého národa. Nárokují si tak nastolení pořádku odstraněním skupin, na které je fixován strach z neznámého (přistěhovalci, političtí rivalové, homosexuálové, narkomani, bezdomovci, přívrženci náboženských grup, apod.). Svými výroky tak přitahují pozornost médií a potažmo i voličů, o čemž jím jde především,

neboť populistické strany chtějí dělat zejména politiku, na rozdíl od např. neonacistů, kteří vidí východisko řešení pomocí síly.

Z rozpuštěné Verband der Unabhängigen (VdU, Svaz nezávislých), která se vyznačovala výrazným nacionalismem a zdůrazňovala svou identifikaci s německým „kulturním národem“, se v roce 1955 stala politická strana **Freiheitliche Partei Österreichs**. Část členské základny tvořili amnestovaní nacisté, díky nimž se FPÖ ubírala do 70. let směrem inspirovaným nacionálně-socialistickou ideologií. Po volbě nového předsedy Jörga Haidera v roce 1986 se z volebního sálu ozývá hromadný pokřik Sieg Heil, což jenom potvrzuje úzké kontakty na pravicově extremistickou scénu, jenž FPÖ využívala jako svou hlásnou troubu. To však nezabránilo Haiderovi stanout ve funkci zemského hejtmana v Korutanech o tři roky později. Někteří funkcionáři a členové strany mají prostřednictvím sportovních a akademických spolků, zejména pak díky Österreichischer Turnerbund (Rakouský cvičební spolek), jenž je dáván do souvislosti s Hitlerjugend, blízko ke krajně pravicovým organizacím a ačkoliv se občas dopouštějí radikálních a těžko přijatelných výroků, žádné z oficiálních prohlášení Svobodomyslné strany Rakouska neobsahuje nacismu blízké, rasistické nebo politicky jinak problematické výroky. Kromě kontaktů s pravicově extremistickou scénou lze dokonce vysledovat i personální provázání FPÖ s příslušníky této scény na střední a nižší úrovni. Nutno však dodat, že ani v prvním období neovládly nikdy dění ve straně na nejvyšší úrovni, zároveň jim však vedení strany nekladlo žádné překážky.

Autoritativní a antidemokratické postoje jsou celkově u Svobodomyslných nadproporčně zastoupeny, čemuž odpovídá i programový koncept pohledu na Rakousko jako součást Německa a následný požadavek připojení k Německu. Ten se projevil jen v oslabené podobě jako přihlášení se k „německému národnímu a kulturnímu společenství“. Od národního socialismu se sice distancují, ale nikdy neváhají vyjádřit pochopení pro rakouské účastníky druhé světové války a hájení revisionistického pohledu. Bez povšimnutí nezůstaly ani výroky o nacistické politice zaměstnanosti a čestnosti bývalých příslušníků SS. Se zdůrazňováním politiky FPÖ vůči přistěhovalcům jako „žroutů rakouské práce“ po roce 1990 začal J. Haider zdůrazňovat i nutnost nového „rakouského uvědomění“. Objevily se proto i hlasy o zamezení výstavby mešit a minaretů, zakázání nošení muslimských pokrývek hlavy (tzv. hijab), a jiné. Se stoupajícím přílivem protestních voličů začal J. Haider usilovat o přerušování či omezení kontaktů s extremistickou scénou a snažil se demonstrativně se vůči tomuto prostředí vymezit, aniž by zcela odstranil mezi řádky čitelný význam, že FPÖ chce

i nadále získávat toto voličské spektrum. Svobodomyšlná strana Rakouska, z počátku velmi nevýrazná, se tak dostala do vlády v koalici s Österreichische Volkspartei (Rakouská lidová strana) v roce 1999 s 26,91 % hlasů²⁴.

V dubnu 2005 Jörg Haider a další vysocí představitelé Freiheitliche Partei Österreichs, a to včetně ministrů ve spolkové vládě a většiny poslanců Národní rady, odešli z FPÖ a rozhodli se založit nové politické uskupení - **Bündnis Zukunft Österreich** (BZÖ, Spolek pro Budoucnost Rakouska). Vzniká tak umírněnější forma Svobodomyšlných, pro kterou je modlou euroskepticismus a nacionalismus. Nejlepších výsledků dosahovala v základní jednotce jejího předsedy – v Korutanech. Po tragické autonehodě v říjnu 2008 J. Haider umírá a korutanská pobočka BZÖ se pak vrací zpět k FPÖ, která zakládá tzv. obnovenou FPÖ, hlásající návrat k původnímu programu a myšlenkám Svobodomyšlných. Proto se můžeme setkávat s hesly „STOP imigraci“, „Ne vstupu Turecka do EU“, „Rakousko Rakušanům“, „Rakousko především“, apod.

K výrazněji se propagujícím politickým stranám lze řadit i **Nationaldemokratische Partei** (NDP, Nacionálně-demokratická strana), která je nejen ideologicky spřízněna, ale i fakticky kooperuje s německou NPD, což jí také ubralo na voličstvu a stala se tak marginální stranou. Na území Rakouska působila i Partei Neue Ordnung (Strana nového pořádku), k dalším reprezentantům pravicově extremistických názorů patřily Arbeitsgemeinschaft für demokratische Politik (Pracovní společenství za demokratickou politiku) a řada menších pravicově extremistických spolků jako např. „Kulturwerk Österreich – Landesgruppe Kärnten“, „Kameradschaft IV“ či organizace „Deutsche Kulturgemeinschaft/Deutsches Kulturwerk europäischen Geistes“. Z těch novějších menších uskupení „teroristického“ typu, která nepatrně ovlivnila dění jmenujme např. Volkstreue Ausserparlamentarische Opposition (VAPO - Lidu věrná mimoparlamentní opozice) či Freie Bürgerliche Liste (FBL, Svobodná občanská listina).

Díky kontaktům z Německa a ze Švýcarska působí na neonacistické scéně od 90. let 20. století buňka mezinárodní organizace **Blood and Honour Division Österreich**, která se profilovala bojem proti punks, ultralevici a přistěhovalcům. Stejně jako u jiných buněk zastřešených mateřskou organizací je hlavní činností pořádání akcí

²⁴ Luther in Dančák, Břetislav; Fiala, Petr. Nacionalistické politické strany v Evropě, 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1999, s. 55-60

pod záminkou soukromých oslav – koncertů, potažmo srazů, na nichž byla potvrzena přítomnost zahraničních účastníků. Pro organizátory jsou tyto akce velice ziskové díky prodeji propagačních materiálů, hudebních nosičů či módní konfekce. Kromě ní ke „stálicím“ patří i „Freie Junge Verein“, „Nationaldemokratischen Aktionsbüros“ a další. Celkově však pravicová scéna nevyvíjí, kromě pár excesů, znatelnou činnost.

Ve spojitosti s levicovým extremismem nejsou zaznamenávány výraznější aktivity. Za zmínku stojí snad Kommunistische Partei Österreichs (KPÖ, Komunistická strana Rakouska), která se však nachází ve stagnačním stadiu, prakticky působí jen v okolí Vídně, Lince a Vorarlbersku. Ta kromě svých trockistických tendencí (společně s hnutím Der Funke) si vzala za úkol vytvořit antiglobalizační hnutí v Rakousku, což se jí částečně podařilo.

Co se týká náboženského extremismu, pozornost je věnována islámskému fundamentalismu a radikalismu. Duchovní zástupci muslimů se trvale distancují od extremismu a militantních excesů. Ze strany státu je vysoce hodnocena i spolupráce s rakouským Islamische Glaubengemeinschaft (IGG, Společenstvím islámských věřících).

5.1. Výsledné srovnání

Vyhrocený nacionalismus, nacismus nebo kolaborace svých občanů, to byly hlavní ukazatele vyrovnání se se svou vlastní historií v poválečné Evropě mnoha západních zemí, včetně Rakouska. Extrémně pravicové strany se na těchto tématech dokázaly uchytit v politických systémech dané země a přibližně od poloviny osmdesátých let se objevuje fronta úspěšných modernizovaných ultrapravicových seskupení, v čele s francouzskou Front National, italskou Alleanza Nazionale, německými stranami Die Republikaner a Deutsche Volksunion nebo rakouskou FPÖ.

Právě posledně jmenovaný subjekt vyrůstá z rakouského nacionalismu, xenofobie a především tvrdého populismu. Česká republika není v tomto ohledu nijak zaostalá, ideová báze ultrapravicových řečníků je v mnohém podobná té, kterou lze často vidět na (jiho)západě od našich hranic. Zatímco na naší straně přeci jen dochází k malým „neškodným“ výpadům v rámci nedemokratické obranné reakce vůči změnám, kterými společnost prochází, rakouský strach z globalizačních trendů na úkor národních tradic a národní identity je představován popřením demokratických principů, když je voláno po vládě „silné ruky“ k zabezpečení práva a pořádku, a to bez ohledů na vůli jednotlivce. Přesto se otevřeného rasismu či xenofobie nedočkáme, je poukazováno na kulturní a sociální odlišnosti, požadována je ekonomická soběstačnost (není tedy třeba pracovníků „z Východu“) a neonacismus a neofašismus je na veřejnosti odsuzován (byť se s ním v zákulisí kooperuje).

Rakouské ultrapravicové složky se tedy zaměřují spíše na boj „anticizinecký“, protievropský a za udržení státní suverenity, zatímco čeští pravicoví extremisté se staví především proti etnickým menšinám na svém území. Oba dva směry však využívají stejné taktiky vycházející z ekonomické „úzkosti“, kdy zhoršení hospodářské situace je připisováno na jedné straně azylovým žadatelům, na té druhé romským „příživníkům“. Na tomto principu se chrlí i islamofobní propaganda.

Kooperace mezi rakouskou a českou scénou je tedy spíše jednostranná, tak jak tomu je i u německého modelu. Čeští ultrapravicoví extremisté čerpají od svých „spolubojovníků“ za rakouskými hranicemi, kteří jsou zase v těsném spojení s německými „kolegy“. Patrná je pak úzká spolupráce v rámci tzv. „Hitlerovy Nové Evropy“ v západní části Rakouska, kde dochází k navazování kontaktů i se Švýcarskem.

6. Slovenský extremismus

Ani náš nejbližší přehraniční soused nemá stanovené právní vymezení pojmu extremismu. Pro jeho definici je nutno zabrousit ke slovenským bezpečnostním složkám, které využívají totožné pojmosloví s těmi českými. Koncepce boje proti extremismu nalézá v tomto pojmu „verbální, grafické, fyzické a jiné aktivity spojené zpravidla s vyhraněným ideologickým nebo jiným kontextem, které vyvíjejí jednotlivci nebo skupiny osob s názory výrazně vybočujícími z všeobecně uznávaných společenských norem, se zřetelnými prvky netolerance, zejména rasové, národnostní, náboženské nebo jiné obdobné nesnášenlivosti, a které útočí proti demokratickým principům, společenskému uspořádání, životu, zdraví, majetku nebo veřejnému pořádku“²⁵. Stejně tak tento interní akt udává i totožný směr boje proti xenofobii, rasismu, diváckému násilí, sektám apod., což umožňuje hlubší spolupráci státních složek obou zemí a důraznější postup při monitorování, odhalování, vyšetřování a následnému potrestání jednání s výše uvedenými prvky.

V současné době jsou ve zprávách o stavu extremismu na území Slovenské republiky zmiňovány tři hlavní sekce extremismu, a to

- pravicově orientovaný, ten je charakterizován prosazováním ideí rasismu, fašismu a (neo)nacismu,
- levicově orientovaný, do kterého můžeme zahrnout anarchistické a antiglobalistické hnutí a ekologické radikály,
- nábožensky orientovaný, prezentovaný náboženskými uskupeními, které svojí ideologií a názory ohrožují zdraví, život a nebo majetek osob.

²⁵ Koncepcia boja proti extrémizmu, Bratislava: MV SR, 2006

6.1. Pravicový extremismus

Typickými rysy pro pravicový extremismus lze označit nacionalismus, antisemitismus, rasismus a nenávisť vůči příslušníkům národnostních skupin a etnických menšin. Vycházení z ideologie nacistického Německa, uctívání tradic a symboliky Třetí říše je průvodním jevem i na území Slovenska, ačkoliv zde spíše přechází na vzhlížení se v myšlenkách válečného Slovenského státu a ve snahu o „rehabilitaci“ jeho vystupujících vrchnostářů.

Na Slovensku vystupuje většina pravicově orientovaných extremistických skupin jako samostatná, na ostatních nezávislá buňka. Pojítkem pro ně je pouze podobná ideologie, popř. tzv. společný nepřítel. Pro zviditelnění používají hlavně fyzických útoků, distribuci hudebních nosičů a knih s rasistickým nebo xenofobním obsahem či zakládání internetových stránek s touto tematikou. Ke změně jejich činnosti dochází v posledních letech i ve Slovenské republice, a to nejen směrem k radikalizaci, ale zejména ke „zkultivování“ projevu předních představitelů. Obé má za cíl rozšířit členskou základnu. Pravicoví extremisté jsou však i nadále silně roztříštěni a jejich řídké snahy o založení většího politického seskupení či dokonce strany vždy zkrachovaly.

Hlavními nositeli nejradikálnější formy pravicového extremismu jsou různá hnutí, zakládající si na fašistických a nacistických odkazech, z nichž významnější roli nese **Hlinkova Slovenská ľudová strana** a s ní spojený prelát Msgr. **Jozef Tiso**.

Slovenskou ľudovou stranu zakládá Andrej Hlinka v roce 1918 pod vlivem separatistických myšlenek s hlubokým vlasteneckým cítěním, které později přerostly v autoritářské a fašistické tendence. K těm se oficiálně strana přihlásila v září 1936 a na důkaz oddanosti převzala pod svá křídla heslo NSDAP - Ein Volk, ein Reich, ein Führer (Jeden lid, jedna říše, jeden vůdce). Po smrti A. Hlinky (říjen 1938) se k jeho odkazu hlásí i nově založené organizace Hlinkova garda (imitace k Sturmabteilung) a Hlinkova mládež (imitace k Hitlerjugend). Do čela strany se dostává ultranacionalistický Jozef Tiso, jenž se stal prezidentem v letech 1939 – 1945 teoreticky nezávislého Slovenského státu v područí hitlerovského Německa. Slováci se tak poprvé ve svých dějinách dočkali občanství náležícího vlastnímu svrchovanému státu, s vlastními průvodními znaky - státní vlajkou, hymnou, znakem. Nechyběla ani samostatná ústava inspirovaná současně rakouským a portugalským vzorem, včetně papežských encyklik. Stejně jako v Německu však brzy přišla opatření na omezení hospodářské činnosti Židů, následná

„arizace“ jejich majetku a přijetí „protižidovského zákoníku“. Deportace občanů židovské a rómské národnosti na sebe nenechala dlouho čekat.

Po vzniku samostatné Slovenské republiky v roce 1993 se začaly formovat různá uskupení, odvolávající se na Jozefa Tisa a každoročně při významných výročích pořádající pochody k jeho hrobu na Martinském hřbitově v Bratislavě. K těmto se řadili **Klan Slovenských rytierov**, v prvopočátku plánovaný jako slovenská pobočka Ku Klux Klanu, **Slovenský úsvit**, působící jako organizátor srazů přívrženců pravicového extremismu, **Slovenská národní liga**, zaměřující se na distribuci hudebních nosičů a vydávání periodik (zin Naša stráž) či **Slovenský národní front** s protimaďarským programem. Vyjmenovaná hnutí v současné době již nevyvíjí žádnou aktivitu, výjimkou je poslední zmíněné, které se rozdělilo na Slovenskú ľudovú stranu a Slovenskú pospolitost²⁶. **Slovenská lidová strana** sebe sama označila jako nástupce Hlinkovy Slovenské lidové strany a neskrývá své sympatie k Tisově režimu s důrazem na křesťanský, sociální a národní stát. Ve svém prvopočátku po roce 1990 se orientovala zejména na rozdělení Československa a rozdělení samostatného státu a na větší roli katolické církve ve společnosti. Tato xenofobní a antisemitská formace se postupem času radikalizovala, ve volbách však nepřekračuje 1 % hlasů, nejen proto se začátkem roku 2006 dohodla na kooptaci členů Slovenské Pospolitosti na čelní místa kandidátky. Dříve občanské sdružení **Slovenská pospolitost' (- Národní strana)** je lídrem mimoparlamentní krajní pravice (a to nejen díky pozornosti médií), oslavující nejen „velikány“ Tisa a Hlinku, ale i Ľudovíta Štúra a jeho dílo Slovanstvo a svet budúcnosti, ve kterém schvaluje carskou protižidovskou politiku, odmítání parlamentní demokracii i kapitalismu. Svůj program profiluje na antisemitistických a protimaďarských tématech, otevřeně projevuje svoji nesnášenlivost vůči menšinám, odmítá multikulturalismus a liberalismus. Po několikaletých peripetiích se státními institucemi bylo v listopadu 2008 hnutí rozpuštěno s odůvodněním, že sdružení vyvíjí činnost podněcující nenávist a nesnášenlivost z národnostních, rasových, náboženských a politických důvodů. Členové tohoto paramilitárního uskupení, hlásajícího i nadále radikální národní, křesťanské a sociální principy, jsou oblečeni do tmavě modrých uniforem, kdy nelze přehlédnout podobnost k uniformám oddílů Hlinkovy gardy. Svě myšlenky, zejména pak paranoidní představy o ZOG a xenofobní výpady vůči Maďarům a Rómům sdružení vydává v časopisu Prúty.

²⁶ Milo, Daniel. Rasistický extrémizmus v Slovenskej republike, Bratislava: Ľudia proti rasizmu, 2004, s. 24

Specifickým přístupem je pak nutno se dívat na v současné době vládnoucí stranu v koalici - **Slovenskú národnú stranu (SNS)**, ta totiž splňuje jen některé atributy krajně pravicové politické strany. Vznikla v prosinci 1989, respektive byla znovu obnovena, neboť se považuje za nástupce Slovenské národní strany z let 1871 až 1938. V letech 1990 až 1993 byla nejhorlivějším obhájcem slovenské nezávislosti a silně naléhala na rozchod s Českou republikou. Používala k tomu nacionálně populistickou argumentaci, která se navíc neustále radikalizovala.

Ve své rétorice strana používá dosti ostrých výpadů vůči cizincům či přistěhovalcům, zejména pak příslušníkům maďarské komunity, kde zdůrazňuje negativní historické zkušenosti a dále pak i vůči Rómům. Snaží se o všelijaká omezení práv národnostních menšin, schvaluje přístup válečného Slovenského státu k židovské a rómské minoritě a naopak odmítá jeho negativní hodnocení.

Do podobnosti k SNS jsou často dávány i jiné organizace registrované státními orgány Slovenska, jako je hnutí Nové slobodné Slovensko, Slovenská národná jednota a na ní napojená Jednota slovenskej mládeže, Slovenské hnutí obrody či Národný odpor Slovensko. Ty však nemohou svým rozsahem, silou ani prostředky být považována za extrémní, pouze se svými programovými prohlášeními a výroky předních představitelů oddalují hlavnímu proudu a proto je lze označit za radikální.

Veřejnost si však pravicově orientovanou extremistickou scénu nejčastěji spojuje s hnutím Skinheads, které se svou image a s tím spojenou ideologií přišlo přes Česko z Německa, proto ani zde nelze nalézt stopy původní apolitické umírněné verze skins.

Nejvýraznějším prvkem pro vznik a formování skinheadských hnutí na Slovensku se stala hudební scéna a na ní zářící Krátký proces (později přejmenován na Juden Mord) se svou údernou skladbou Slovensko Slováckům a skupina Biely odpor. Před nimi to byly punkové kapely, které koketovaly s myšlenkou rasizmu, předním představitelem byla na přelomu 80. a 90. let skupina Zóna A a její skladba Cigánský problém. Texty písní byly koncipovány zejména na sociálním odporu vůči rómskému etniku.

Za pomoci českých a amerických kolegů vzniká v roce 1995 s cílem ideologicky sjednotit hnutí skinheads slovenská pobočka Hammer Skins - **Slovakia Hammer Skins**. Odvolává se na válečný Slovenský stát, velebí tak zničení maďarské komunity, vyzdvihování Jozefa Tisa a jiných čelních představitelů, glorifikuje osobu Adolfa

Hitlera a přípravu na Rahowa. Stejně jako u české mutace je i zde přísně vojenský řád a přijímání nových členů je až po zkušební době dvou až tří let. Po několika peripetiích se hnutí stahuje do ilegality a neoficiálně zveřejňuje svůj P.O.Box pro kontakt s novými příznivci. Ve styku jsou přívrženci i díky časopisu White victory či Biele vít'azstvo, které uskupení vydává.

O něco dříve, v dubnu 1994, byla založena na Slovensku pobočka nadnárodní organizace Blood and Honour, jež kopíruje hodnotový program výše zmíněného hnutí. **Blood & Honour Division Slovakia** se sídlem v Bratislavě vyvíjela činnost v oblastech antisemitské a rasistické propagandy ve svých zinech 1939 a v převzatém, na velmi vysoké grafické úrovni provedeném zinu Blood & Honour.

Všeobecně mezi hlavní aktivity těchto organizací patří vydávání a distribuce časopisů, letáků a plakátů, hudebních nosičů, nášivek, triček a jiných módních doplňků a dále pak organizování koncertů, srazů a pochodů k různým výročím jako je datum vzniku válečného Slovenského státu, datum úmrtí J. Tisa, V. Tuky a jiných tehdejších pohlavárů, stejně jako obvyklých uctívaných A. Hitlera či R. Hesse.

K hnutí B&H je často přiřazována odnož Combat 18, ta se však na území Slovenska neprojevila. Daleko průraznější je v této problematice slovenská pobočka jiné nadnárodní organizace, a to SS Action Group. **Security Service Action Group Slovakia** byla založena v roce 1996 jako paramilitární složka brojící proti současné vládnoucí garnituře a kriminalitě cizinců a Rómů. Přijetí do tohoto seskupení podléhá 2-3 měsíční zkušební době, kdy „bojovníci“ procházejí náročným výcvikem.

Z dalších subjektů uveďme například uskupení **Bojovníci keltského kríža** či **Celtic Tradition**, jejichž hlavní činnost spočívala v organizování srazů přívrženců tzv. white power scény, slovenská pobočka mezinárodní organizace na podporu trestně stíhaných a odsouzených skinheadů **Women for Aryan Unity** (později se přejmenovali na Árijské ženy) či **Biela Slovenská Jednota** (White Slovak Unity), založená s úmyslem vydávat a distribuovat časopisy, různě nacionalisticky a antisemiticky orientované publikace, nášivky a trička s neonacistickými symboly a insigniemi.

I když převážná většina příslušníků hnutí skinheads na Slovensku spadá pod křídla rasistických, (neo)fašistických a (neo)nacistických ideologií, objevují se i tzv. nerasističtí skinheadi, kteří se hlásí k původním kořenům tohoto hnutí, bez násilnických a politických vlivů. Pro svoje vyznání se často SHARP skins dostávají do konfrontace s radikálními větvemi.

6.2. Levicový extremismus

Ideologie levicových extrémistických skupin vychází z myšlenek komunismu a nebo anarchismu. U skupin s prokomunistickou orientací je vůči určitým vrstvám obyvatelstva motivované především sociálně-třídními rozdíly. Anarchisti zase odmítají jakoukoliv autoritu, státní moc a právní pořádek a hlásají neomezenou svobodu jednotlivce.

Akce levicově orientovaných extrémistických skupin bývají v drtivé většině předem oznámené. Jejich projevy jsou naplánovány tak, aby byly vnímány veřejností maximálně pozitivně.

Problém představuje jejich způsob vyjadřování nesouhlasu. Při jejich akcích dochází k porušování veřejného pořádku a někdy i k ničení majetku. Nejčastěji jde o zastavení veřejné dopravy během akce a protesty před budovami státních institucí.

V porovnání s pravicovými extrémisty společnost vnímá levicové spektrum extrémistické scény o mnoho tolerantněji. Důvodem je i to, že většina takto orientovaných skupin veřejně nedeklaruje potlačování práv a svobod ostatních občanů. Je však podceňována skutečnost, že v případě realizace cílů levicových extrémistů může dojít k přímému ohrožení pluralitní demokracie a občanských svobod. Tato scéna je směsicí různých, vzájemně personálně propojených a zároveň často se měnících skupin. Výrazným prostředkem sloužícím k prezentaci myšlenek levicových extrémistů jsou tzv. „street party“. Hlavními zbraněmi jsou manifestace, veřejné protesty, blokády apod.

Mezi levicově smýšlející extrémistické skupiny je možné zařadit anarchisty, odnož antifašistickou (ANTIFA) či antiglobalisty.

Levicové spektrum slovenské extrémistické scény je možné považovat za málo problematické. Nebezpečí ze strany těchto skupin spočívá především ve fyzických útocích na osoby z pravicové části extrémistických sil (zvláště na přívržence hnutí skinheads) a v jejich zahraničních kontaktech.

Stejně tak lze hodnotit i marginální zastoupení neregistrovaných náboženských seskupení (sekt). Největší nebezpečí vidí bezpečnostní složky v infiltraci členů těchto náboženských spolků do struktur státního aparátu či dokonce mezi bezpečnostní složky samotné, kde by vyvíjeli činnost proti státu.

6.3. Výsledné srovnání

Jak už bylo zmíněno ve srovnání České republiky se Spolkovou republikou Německo, na českých „luzích a hájích“ nenalezneme politickou stranu, která by prosazovala své extremistické vize na obecní, krajské či dokonce parlamentní půdě. Tak jako ve všech ostatních okolních zemích mají (nebo donedávna měli) takováto seskupení na jakékoli úrovni své zastoupení, tak i u našeho východního souseda je tomu stejně. Členem vládní koalice je totiž ultranacionalistická Slovenská národní strana, brojící proti menšinám, zejména pak proti té maďarské.

Krajně pravicové seskupení razí teorii silného a jednotného státu, který je suverénní, ekonomicky soběstačný a zbavený jakýchkoli menšin, které jeho jednotnost narušují. Relativní etnickou homogeností země, kterou můžeme nalézt v České republice, rozhodně neoplývá slovenská strana, když na svém jižním území má roztroušeno více než 500 000 tisíc jedinců hlásících se k maďarským kořenům, což představuje více jak 10 % obyvatelstva²⁷. Ačkoliv je maďarská menšina integrovanou a plně stabilizovanou součástí slovenské společnosti, nevyhne se nejen verbálním atakům z politických kruhů, ale stále převažují i fyzické útoky na tento národnostní segment od „prostých“ spoluobčanů. Češi si na rozdíl od Slováků s sebou nenesou historické stigma z křivd na nich páchaných. Německá, polská či rakouská menšina nepředstavuje díky dějinným etapám naší země větší hrozbu napadnutí „národního semknutí“.

Poněkud odlišná je situace s druhým nejrozšířenějším etnikem na slovenském území - Rómy. Jejich přibližné umístění se dá situovat na východ země, kde převažuje ekonomická a sociální diference, hospodářská zaostalost a vzdělanostní deprese. V těchto lokalitách dosahuje nezaměstnanost obrovských výšin, což je spolu s velmi rozsáhlou kriminalitou potencionální prostor pro ultrapravicové organizace a jejich snahy „vyčistit prostor pro slovenský lid“. Svě teze se snaží předkládat již dorostencům, a tak se nelze divit, že vznikají mládežnické organizace po vzoru Slovenské pospolitosti, kooperující s jednotlivými stranami či uskupeními. Početné přívržence je možné nalézt i v tzv. „mlčící většině“, která činnost k „vyřešení neutěšené situace“ tiše toleruje. Skrývat odpor vůči etnikům, multikulturalismu a imigraci za „honosné“ národní myšlenky je trend posledních let nejen na Slovensku, ale i v Čechách, odkud

²⁷ http://portal.statistics.sk/files/Sekcie/sek_600/Demografia/SODB/grafy/sj/08.pdf

přišel (respektive v Německu). V České republice tato menšina neobývá konkrétní lokalitu, je roztroušena po celém území republiky, početně nedosahuje ani 10 % obyvatelstva. To ovšem nebrání uskutečňování výpadů vůči Rómům ultrapravicových radikálů, obdobná je pak situace s „tolerancí“ takovýchto aktivit ze strany většinového obyvatelstva. Je však s podivem, že čeští, ba i slovenští neonacisté přehlížejí fakt o „árijském“ původu Rómů, neboť podle jejich vlastních převzatých nacistických teorií romské etnikum spadá pod indoevropskou větev, a tedy jsou přidruzeni k „árijské rase“. Stejně tak je poněkud opomíjeno, že podle těchto vyhraněných pravidel jsou Slované chápáni jako „podřadná (služebná) rasa“.

Katolická církev, ač má na Slovensku stále dominantní postavení, nepředstavuje takový radikální tlak na obyvatelstvo s jakým se lze setkat v Polsku. Přesto se však dá říci, že náboženství ovlivňuje v mnoha otázkách mínění lidí o Židech, homosexuálech či umělých potratech. Otevřený antisemitismus či fanatické štvavé kampaně vůči homosexuálům nejsou na programu katolických hodnostářů k vidění, přesto tento latentní boj se dá ve výrocích některých takovýchto představitelů nalézt. Využívají je pak různá extrémně pravicová seskupení k ospravedlnění páchaných přestupků při odstraňování „hříchů společnosti“.

7. Polský extremismus

V Polsku se na boji proti fašistickým, anarchistickým a podobným extremistickým uskupením podílí, kromě policejních sil, ustanovená státní organizace po vzoru Spolkové republiky Německo - Úřad na ochranu ústavy (UOP). Ten má za úkol shromažďování a vyhodnocování informací, zejména věcných a osobních informací, zpráv a podkladů o snahách, které jsou namířeny proti svobodnému demokratickému řádu, trvání či bezpečnosti republiky Polska. V uplynulých letech se vyjadřoval i k bezpečnostní situaci země a ve svých výročních zprávách vydal stanovisko, že žádná ze stávajících významných politických stran zastoupených v polském parlamentu (Sejmu nebo Senátu) není vysloveně extremisticky nebo rasisticky zaměřená.

K neparlamentním politickým stranám, propagujícím rasismus a antisemitismus patří i nadále **Polska Wspólnota Narodowa - Polskie Stronnictwo Narodowe** (PWN/PSN, Polské národní společenství - Polská národní strana) a **Obrodzenie Narodowe Polski** (Polská národní obnova), strany napojené na hnutí skinheads. Představitelé těchto stran a chorobně antisemitští politici svoji nicotnost nahrazují hlučností a úpornými a přímo komickými snahami o mediální zviditelnění.

Autorem pojmu antisemitismus, vymezeného jako „nenávisť vůči Židům“, je německý publicista Wilhem Marr, který ho poprvé použil ve své knize Cesta k vítězství germánství nad židovstvím (Der Weg zum Siege des Germanentums über das Judentum, 1880). Ačkoliv předpona „anti-“, naznačuje opak ke slovu semitismus či semitský, nejedná se o antonymum. Mnoho odborníků totiž zastává názor, že takovéto spojení je nesmyslné, protože neexistuje žádný „semitismus“.

Antipatie a zášť vůči Židům zpočátku pramenila z náboženských předsudků a chápání Židů jako vrahů Kristových. Nadále kolovaly středověké lidové zkazky, například o údajném židovském zvyku rituálně vraždit křesťanské děti či o získávání krve mladých panen, které vytvářely velmi působivé a negativní představy. V antisemitských traktátech byli Židé často líčeni jako revolucionáři, vydřidušší podnikatelé, individua bez kořenů a podvrtné síly usilující o židovskou světovládu, o níž se šířily kupříkladu naprosto smyšlené Protokoly sionských mudrců²⁸.

²⁸ Charvát, Jan. Současný politický extremismus a radikalismus, 1. vydání, Praha: Portál, 2007, s. 43

Za pilíře polské krajní pravice lze považovat zejména konzervativní tradicionalismus, vyhrocený nacionalismus, radikální katolicismus a s ním úzce spojený antisemitismus a xenofobie a antikomunismus, antiliberalismus a antiglobalismus s historicko-sociologického hlediska. Velice významným opěrným bodem je pak především radikální katolicismus. Ačkoliv se polská katolická církev oficiálně ohrazuje proti antisemitismu ve svých řadách, je zcela patrné, že někteří její představitelé mají ve spojitosti s Židy problémy s umírněnou rétorikou²⁹.

Hlavními reprezentanty národnostní a rasové nesnášenlivosti jsou v Polsku hlavně různé krajně pravicové seskupení a organizace, zejména pak hnutí Skinheads. Jejich ataky, ať už verbální či fyzické, jsou zaměřeny především na osoby jiné barvy pleti (Rómy, asiaty, araby apod.), a v neposlední řadě „největší nepřátele“ – Židy. Pole působnosti Skinheads se omezuje na větší města, jejich činnost má výrazně kriminální charakter. Jedná se o různé násilnosti a vandalství (např. znesvěcování hrobů, pouliční nájezdy na „nepohodlné obyvatelstvo“, agresivita na fotbalových zápasech, apod.). Nezapomínají ani na propagaci nacistických publikací, organizování rozličných setkání jako jsou srazy, demonstrace a koncerty. Při utváření quasi-vojenských struktur, udržují mezinárodní kontakty se svými protějšky v České republice, Německu a Velké Británii.

Ke krajně pravicovým militantním organizacím spadají místní buňky nadnárodních seskupení jako je **Blood & Honour Poland** a s ním spřízněná **Combat 18** a **Obóz Narodowo-Radykalny** (ONR, Národně radikální tábor), který hlásá (nejen ve svém časopise Štafeta) radikální programové teze, v nichž je požadováno výrazné omezení židovského vlivu na veřejný život, asimilace slovanských národů žijících v Polsku, stejné zacházení s německou menšinou v Polsku po příkladu „vypořádání“ Němců s polskou menšinou v Německu, apod. Členové organizace se v mnohém inspirovali u jiných ultranacionalistických seskupení a tak svoji militantnost dávají na obdiv na pořádaných průvodech v pískově žlutých košilích, které budí patřičný respekt mezi obyvatelstvem.

Neonacistické hnutí neskryvalo nikdy nenávisť vůči vládnoucímu demokratickému zřízení a otevřeně se hlásilo k zásadám nacionálního socialismu a hitlerismu. Neonacisté sami sebe v podstatě chápou jako nástupce NSDAP a usilují o vytvoření totalitárního státu založeného na vůdcovském principu a na rasistickém programu, který má podporovat a chránit německou kulturu a identitu před Židy

²⁹ Dančák, Břetislav; Fiala, Petr. Nacionalistické politické strany v Evropě, 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1999, s. 96-97

i dalšími cizími vlivy. To je také důvod, proč se v Polsku tato pravicová odnož mnoho neuchytila, neboť „vrožený protiněmecký gen“ popírá základní principy neonacistického hnutí a nelze ho zaměnit za tradicionalismus polský, ač i v něm nalézáme nemalé stopy antisemitismu.

Na rozdíl od těchto neonacistických skupin, jiné pravicově extremistické organizace zaujímají nepřátelské postoje k neslovanským národům, zvláště vůči Němcům (antigermanismus) a propagují sjednocení všech Slovanů. Historický antagonismus je silnější než požadavek solidarity neonacistů. Vyznačují se agresivním antisemitismem, odmítáním Evropské unie a NATO a „obranou“ katolického charakteru státu. K otevřeným projevům pravicového extremismu dále docházelo hlavně u mládežnických organizací jako jsou např. Młodzież Wszechpolska (MW), Liga Republikańska (LR), Federacja Młodych, přičemž projevy antisemitismu byly zřejmě u organizace Młodzież Wszechpolska, ale i v případě jednoho z nejznámějších ultrapravicových médií - katolického Radia Maryja. Tato xenofobně hlásající rozhlasová stanice je přímo ideologickou zbraní v rukách kněží, kteří zarytě brojí proti všem neurputným katolíkům. Na jejích vlnách se nenesou jen otevřený antisemitismus, můžeme si zde vyslechnout i agitky ve prospěch politických hnutí.

Jedním takovým politickým seskupením je **Liga Polských rodin** (Liga Polskich Rodzin, LPR). Ta vznikla v dubnu 2001 sjednocením řady katolicko-národních stran. Zrodu strany výrazně pomohla podpora od Všepolské mládeže, která byla po nějakou dobu považována za mládežnickou organizaci LPR a katolické rozhlasové stanice Radio Maryja, která však její podporu postupně omezila. Strana vychází z národních a konzervativních ideologií a katolicismu a zastává skeptický postoj vůči Evropské unii. Díky svému negativnímu postoji k registrovanému partnerství a ke gay komunitě jako takové, „medializování“ holocaustu, umělým potratům a dalším podobným jevům je označována jako strana homofóbní, fašistická a xenofóbní³⁰.

Asistujícím konzervativním hnutím je i polská organizace mladých, která je charakteristická nacionalistickou a krajně katolickou rétorikou. **Młodzież Wszechpolska** (MW, Všepolská mládež) ve svém programu deklaruje, že jejím cílem je výchova mládeže v katolickém a národním duchu. Vznikla v roce 1922, obnovena byla z iniciativy Romana Giertycha (nyní předsedou LPR) 2. prosince 1989, od roku 2001 spolupracuje s Ligou polských rodin.

³⁰ Kopeček, Lubomír. Polské parlamentní volby 2001 a proměny stranického systému, Politologický časopis, roč. VIII, č. 4, 2001, s. 418 – 419

Už v meziválečných letech prosazovala ekonomický bojkot Židů a omezení jejich přístupu k vyššímu vzdělání, v době 2. světové války však odmítala nacistickou politiku a bojovala v řadách Zemské armády. Struktury organizace byly v konspiraci obnoveny v letech 1943-1944 a rozbity komunistickými orgány v letech 1946-1947.

Úzkou spoluprací odkryl předseda strany při parlamentních volbách v roce 2005, kdy na kandidátkách LPR byla řada členů nahrazena straníky právě Všepolské mládeže, a to i přes protesty lokálních organizací strany a dalšími členy vedení. V roce 2006, po řadě skandálů Všepolské mládeže ohledně jejích inklinací k fašismu a neonacismu s ní LPR omezila spolupraci a založila si vlastní mládežnickou organizaci Hnutí mladých Ligy polských rodin - Ruch Młodych Ligi Polskich Rodzin.

Všepolská mládež byla kritizována, že se její představitelé mnohonásobně angažovali v ideologických akcích s použitím násilí, jako příklad lze uvést akce členů Všepolské mládeže během tzv. Pochodů rovnosti (Parada Równości), které organizovaly organizace homosexuálů a které měly poukazovat na intoleranci a nerovnoprávnost osob patřících k sexuálním menšinám³¹.

Levicová extremistická scéna je v Polsku rozčleněna mezi anarchisty (Federacja Anarchistyczna), trockistické (Komunistyczna Partia Polski, Polska Partia Socjalistyczna) a antifašistické skupiny (Antyfaszystowska ofensywa). Aktivita anarchistického hnutí spočívají hlavně v organizování manifestací a demonstrací, jejichž účastníci vyvolávali potyčky s policií a skinheady, v útocích na velvyslanectví cizích států, ve vandalismu, kdy používali např. „Molotovovy koktejly“. Anarchisté jsou tak nejaktivnější skupinou, která na sebe nabaluje i polské antiglobalisty.

³¹ Kupka, Petr; Laryš, Martin; Smolík, Josef. *Krajní pravice ve vybraných zemích střední a východní Evropy: Slovensko, Polsko, Ukrajina, Bělorusko, Rusko*, 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2009, s. 67-75

7.1. Výsledné srovnání

Kritika vládních orgánů není slyšet jen od extremistů, důvěra v demokracii, respektive ve státní instituce je v očích polského lidu velmi slabá, nejmarkantněji je to vidět na mladé generaci, která ztrácí chuť chodit k volbám. Takováto tendence je patrná nejen zde, stejná situace se odehrává u českého voliče a prostupuje i zbývající částí východní Evropy. Evropský střed a západ na svůj nezájem čeká, ačkoliv i tam nejsou volební účasti nikterak valné. Nicméně volnost Evropy v rámci schengenského prostoru vítají s otevřenou náručí nejen demokratické síly, výhody těží i extremismus, který se díky otevření hranic stal přístupnější alternativou pro mnohé radikální živly a navazuje tak kontakty s extremistickými soukmenovci ze zahraničí. I zde se však integrace tříští na dva směry - na jedné straně stojí početně méně zastoupené neonacistické skupiny, prosazující myšlenku „Velkého Německa“, na té druhé straně je naopak vidět negativní postoj k neslovanským národům, zejména pak je do popředí dáván „antigermanismus“ a je vyzdvihována myšlenka semknutí všech Slovanů bez podpory EU a NATO.

Polská republika má sociální strukturu založenou na archaickém typu rozpoložení obyvatelstva - velké množství lidí pracuje v oboru zemědělství, což je dáno usazením rodin na venkově. V takovémto prostředí je velice lehké získat populistickými hesly na svou stranu mnoho potenciálních voličů, čehož některé pravicové, ale i levicové strany využívají. Zhoršená ekonomická a životní úroveň, nezměnitelný konservatismus v hodnotovém žebříčku a lpění na nacionálním uvědomění přináší ceněné hlasy konservativním populistům, které je ve vyhrocené podobě interpretují na celonárodní úrovni. Vstupem do Evropské unie posílil i euroskepticismus, reprezentovaný konservativními myšlenkami Ligy polských rodin či agrárním protekcionismem Sebeobrany republiky Polsko. Ztrátou národní identity a státní suverenity však „strašily“ i jiné (ne)politické seskupení, a to i v rámci zemí Visegradské smlouvy, nově vstoupivší do Evropské unie (včetně ČR).

Významným rozdílem také zůstává fakt, že v relativně ateistické České republice není převažující náboženská víra, která by určovala cíle, hodnoty a společenské normy společnosti. Sílu tvrdé politiky práva a pořádku představuje v Polsku katolicismus, ve své vyhrocené radikální formě přecházející v náboženský fundamentalismus. Hlasatelem brojícím proti antinacionalismu, dekadenci, amorálnímu chování, feministickým pŕtkám, apod. je katolické Radio Maryja. Jako své protivníky si

vybralo západní (mezi nimi i česká) média, která z jeho pohledu propagují nežádoucí tendence, tedy myšlenky jako otevřenost společnosti vůči etnikům a cizincům, světový multikulturalismus, tolerance sexuálních menšin, apod. Fanatické prosazování ideologie jediného náboženství vedlo v historii Polska k několika roztržkám, nicméně permanentní boj a netolerantní stanovisko je vedeno vůči judaismu. Antisemitistická propaganda má naopak u české veřejnosti relativně slabý ohlas, převažuje spíše proizraelský kurz, i když negativní latentní tendence se objevují (zejména pak u neonacistů a nacionalistů), představují marginální záležitost.

Podobný přístup zaujímají Češi k sexuálním menšinám, většinovou tolerantnost narušují jen excesy podobné těm, které byly k vidění v Brně v roce 2008, kdy členové Národního odporu a Národní strany narušili pochod homosexuálů. Takovéto „akce a protiakce“ se odehrávají i na polské straně, tamějším aktérem je Liga polských rodin (respektive Všepolská mládež) a sympatizanti neonacismu. I když organizátoři pochodu přiznávají, že se setkávají s větší tolerantností, diskriminace homosexuálů je i nadále velice rozšířená. V zemi se silně zakořeněným katolicismem je homosexualita velice ožehavým tématem, neboť v očích katolíků narušuje tradiční chápání manželství a rodiny, potažmo brojí proti existenci národa samotného.

Závěr

Jak jsme se přesvědčili, český extremismus je výrazně spojen a do jisté míry i ovlivňován extremistickými projevy v zahraničí, zejména pak těmi které se projevují v Německu, Rakousku a Velké Británii. Typickým ukázkovým příkladem je neonacistické hnutí, kdy jeho německé a české složky navštěvují akce v druhé zemi. Čeští aktivisté sbírají podněty pro své vlastní aktivity na velkých akcích, zejména pak saských neonacistů, jako jsou koncerty či nejrůznější vzpomínkové pochody. Patrná je v posledních letech přítomnost českých neonacistů zvláště na demonstracích při příležitostech výročí bombardování Drážďan z 13. února 1945. Čeští neonacisté se učí od těch zdejších stavět na tématech, která jsou společensky relevantní a která mohou oslovit většinu. Témata jako „Židé“, „Třetí říše“ nebo „Hitler“ se vymění za „neintegraci Romů“ či „vymícení drog“ a ty pak mají větší šanci u části obyvatelstva, které se nutně neztotožňuje s národním socialismem. Příkladem byly na podzim roku 2008 protiromské akce na litvínovském sídlišti Janov. Obecně však lze říct, že neonacisté jsou v České republice veřejností odsuzováni, což je podstatná výhoda oproti Německu, kde stále probíhá diskuse o tom, jak se vyrovnat v souvislosti s historickým odkazem druhé světové války s neonacismem. Druhým příkladem budiž hnutí skinheads, kdy nejenom k nám, ale i na Slovensko doputovala přes Spolkovou republiku Německo rasistická forma tohoto hnutí. Kdyby se tento spojovací článek vypustil, alternativní proud hnutí skinheads přímo z Velké Británie by nám nabídl i tradiční nepolitické a nerasistické pojetí. Navíc, pokud se podíváme zpět do minulosti, je více než patrné, že rozvoj naší země je primárně ovlivňován politickým a hospodářským vývojem v Německu (potažmo Sváté říši římské, Německého spolku, Německého císařství, atp.) a dá se předpokládat, že takový kurz bude i nadále setrvávat.

Německému státu se daří s extremismem úspěšně bojovat. Nelze doufat, že by se ho někdy podařilo zlikvidovat úplně – vždy se najdou jednotlivci, kteří se buď vzhlížejí v násilí a spolčování, anebo rádi provokují. Tento jev se zdaleka neomezuje jen na Německo. Extremismus zůstane rysem společnosti a vysoce kontroverzní minulostí. Nikdy nedospěl do fáze, kdy by reálně ohrožoval stát, přestože v jistých oblastech - a zvláště ve vztahu k určitým komunitám – hrozí narušování práva a pořádku. K tomu v posledních letech dochází v „dospělejší“ formě. Do popředí se dostávají inteligentní, sociálně etablovaní a ambiciózní vůdci, kteří znají nejen zákony, ale také způsoby, jak se v jejich intencích pohybovat či dokonce jak je obcházet. Vědí jakým způsobem

komunikovat s médii a jak „prodat“ své myšlenky a také se již dokáží domluvit cizími jazyky s vidinou k navázání kontaktů se zahraniční scénou. Rasistické, xenofobní a antisemitské postoje jsou dnes u všech zmíněných zemí často schovány za „vlastenectvím“ a patriotismem, jejichž prostřednictvím se popularizují u nemilitantních stoupenců. Charakter pořádaných akcí se mění, od fyzických útoků se upouští, i když i ty stále tvoří nezanedbatelnou část aktivit, a přechází se k pořádání různých politických akcí, veřejných shromáždění a demonstrací.

Dosavadní úspěchy extremistů byly v postkomunistické Evropě důsledkem frustrací části obyvatelstva z transformačního vývoje. Fenomén extremismu je zde však slabší než v západní Evropě, mj. i v důsledku populistické politiky etablovaných stran. Slovensko procházelo stejným transformačním procesem v sepětí s Českou republikou a přesto se u ní projevil extremismus založený na radikálním katolicismu, a to díky společenské a kulturní tradici. Společným jmenovatelem radikálních sil se u obou zemí stala xenofobie a rasismus, zejména pak zaměřený na Rómy. Dá se také konstatovat, že Česko je jakousi „inspirační studnou“, jež využívají extrémisté nejen z pravicového spektra. Zahraniční propojení slovenského skinheadského hnutí s podobnými uskupeními ze sousedních zemí potvrzují pořádané koncerty pod nálepkou rodinných oslav, na kterých se objevují sympatizanti nejen z těchto zemí ale i z Maďarska, Ruska, Ukrajiny či Velké Británie. Mezinárodní spolupráce se tak uskutečňuje nejen na oficiální úrovni v rámci krajin tzv. Visegrádské čtyřky, ale i na poli extremismu.

Rozsah práce bohužel neumožňuje zaměření na detailní rozpracování levicového extremismu a jeho subkultur, a to nejen z důvodu nevelkého množství studií a dostupné literatury na toto téma. Práce však poskytuje východiska pro další zpracování pravicových tendencí a možná šetření, dokazování či vyvracení stanovených hypotéz diplomové práce.

Resumé

Práce se zabývá problematikou extremismu na území České republiky a na základě popsaných znaků a subjektů (zejména pravicových), které je zastávají se snaží komparovat s jednotlivými formami extremismu u jednotlivých sousedících států s naší zemí.

Autor vymezuje pojem extremismus z několika hledisek a z politického hlediska jej pak dále člení. V první kapitole je pojednáno o samotném pojmu extremismu, druhá kapitola jej pak rozděluje podle jednotlivých projevů. Třetí kapitola se podrobně zabývá extremismem na území České republiky. Na tu pak navazuje kapitola čtvrtá, když se zaměřuje na Spolkovou republiku Německo a její chápání ultrapravicového i ultralevicového spektra. Pátá, šestá a sedmá kapitola se pak zabývají aspekty a exponenty extremismu ve zbývajících zemích, tedy v Rakousku, Slovensku a Polsku. Za každou kapitolou pak následuje malé shrnutí výrazných bodů jednotlivých pravicových extremismů v komparaci s českým ekvivalentem.

Anotace

Bakalářská práce na téma „Komparace českého extremismu a extremismu sousedních zemí“ se věnuje v sedmi kapitolách jednomu z mnoha aktuálních témat v současné době, a to nejen v rámci České republiky. V první je definován pojem, který je všem následujícím společný – extremismus. Druhá kapitola se zabývá rozdělením jednotlivých druhů extremismu a popisuje jejich základní znaky. Ve třetí kapitole je podrobně rozebrána situace v České republice a jsou zde uvedeni čelní představitelé jednotlivých směrů. Čtvrtá kapitola je věnována Spolkové republice Německo a projevům extremismu na jejím území. Pátá, šestá a sedmá kapitola v sobě zahrnují popis extremistických výjevů, zejména pak ultrapravicových, na území ostatních sousedících zemí, jmenovitě Rakouska, Slovenska a Polska. Za každou kapitolou pak následuje podkapitola, ve které je shrnuto porovnání výrazných bodů jednotlivých pravicových extremismů s českým ekvivalentem.

Klíčová slova

politický extremismus, radikalismus, radikální pravice, antisemitismus, nacismus, neonacismus, neofašismus, nacionalismus, populismus

Annotation

Bachelor thesis on "Comparison between Czech extremism and extremism of neighbouring countries" deals in seven chapters with one of the current topics today, not only in the Czech Republic. The first term is defined, which is common to all the following - extremism. The second chapter deals with distribution of various types of extremism and describes their basic features. The third chapter describes in detail the situation in the Czech Republic and there is a list of leaders of the various directions. The fourth chapter is devoted to the Federal Republic of Germany and manifestations of extremism within its borders. The fifth, sixth and seventh chapter contains description of extremist expressions, especially ultra right-wing parties in the territory of other neighbouring countries, namely Austria, Slovakia and Poland. In each chapter there is a subchapter which follows and which is summarized in the comparison of significant items of right-wing extremism in the Czech equivalent.

Keywords

political extremism, radicalism, radical right wing, antisemitism, nazism, neo-nazism, neo-fascism, nationalism, populism

Literatura a prameny

1. Backes, Uwe; Jesse, Eckhard. Politischer Extremismus in der Bundesrepublik Deutschland, Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung, 1993, 543 s.
2. Barša, Pavel; Císař, Ondřej. Levice v postrevoluční době - Občanská společnost a nová sociální hnutí v radikální politické teorii 20. století, 1. vydání, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004, 210 s.
3. Betz, Hans Georg; Immerfall, Stefan. The new politics of the Right - Neo-Populist parties and movement, 1. vydání, Basingstone: Macmillan Press, 1998, 268 s.
4. Černý, Petr. Politický extremismus a právo, Praha: Eurolex Bohemia, 2005, 207 s.
5. Dančák, Břetislav; Fiala, Petr. Nacionalistické politické strany v Evropě, 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1999, 169 s.
6. Danics, Štefan. Extremismus, 1. vydání, Praha: Triton, Existencialia, 2003, 62 s.
7. Decker, Oliver; Brähler, Elmar. Vom Rand zur Mitte - Rechtsextreme Einstellungen und ihre Einflussfaktoren in Deutschland, Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2006, 185 s.
8. Drieschová, Alena. Krajní a extremistická pravice ve východním Německu, Politologická revue, roč. XII, č. 1, 2006, s. 81–100
9. Fiala, Petr. Politický extremismus a radikalismus v České republice, Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1998, 303 s.
10. Gellner, Ernest. Nacionalismus, 1. vydání, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, 133 s.
11. Gellner, Ernest. Národy a nacionalismus, Praha: Hříbal, 1993, 158 s.
12. Hole, Günter. Fanatismus – sklon k extrému a jeho psychologické kořeny, 1. vydání, Praha: Portál, 1998, 147 s.
13. Charvát, Jan. Současný politický extremismus a radikalismus, 1. vydání, Praha: Portál, 2007, 183 s.
14. Chmelík, Jan. Extremismus, 1. vydání, Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1997, 116 s.
15. Kailitz, Steffen. Politischer Extremismus in der Bundesrepublik Deutschland, Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2004, 258 s.
16. Kamenec, Ivan. Po stopách tragédie. Bratislava: Archa, 1991. 285 s.
17. Kamenec, Ivan. Slovenský štát v obrazech, Praha: Ottovo nakladatelství, 2008, 248 s.

18. Knight, Nick. *Skinhead*, 1. vydání, Londýn: Omnibus Press, 1982, 114 s.
19. Kopeček, Lubomír. *Demokracie, diktatury a politické stranictví na Slovensku*. 1. vydání, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006, 347 s.
20. Kopeček, Lubomír. *Polské parlamentní volby 2001 a proměny stranického systému*, *Politologický časopis*, roč. VIII, č. 4, 2001, s. 410 – 424
21. Kotlán, Pavel. *Demokracie ve stínu*, 1. vydání, Ostrava: Institut vzdělávání Sokrates, 2003, 173 s.
22. Kubát, Michal. *Politika v Polsku po roce 1989 - volby, volební systémy a jejich politické konsekvence*, 1. vydání, Praha: Karolinum, 2000, 149 s.
23. Kuchta, Josef; Válková Helena a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*, 1. vydání, Praha: Beck, 2005, 544 s.
24. Kupka, Petr; Laryš, Martin; Smolík, Josef. *Krajní pravice ve vybraných zemích střední a východní Evropy : Slovensko, Polsko, Ukrajina, Bělorusko, Rusko*, 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2009, 268 s.
25. Lettrich, Jozef. *Dejiny novodobého Slovenska*, 1. vydání, Bratislava: Archa, 1993, 224 s.
26. Lipscher, Ladislav. *Židia v slovenskom štáte 1939–1945*, 1. vydání, Banská Bystrica: Print-servis, 1992, 254 s.
27. Mareš, Miroslav. *Deutsche Volksunion a volby v Hamburku v roce 1997*, *Politologický časopis*, roč. IV, č. 3, 1997, s. 231-248
28. Mareš, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*, 1. vydání, Brno: Barrister & Principal, 2003, 655 s.
29. McGowan, Lee. *Radikální pravice v Německu - od roku 1870 po současnost*, 1. vydání, Praha: Prostor, 2004, 287 s.
30. Milo, Daniel. *Rasistický extrémizmus v Slovenskej republike*, Bratislava: Ľudia proti rasizmu, 2004, 119 s.
31. Novák, Miroslav. *Systémy politických stran – Úvod do jejich srovnávacího studia*, 1. vydání, Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, 275 s.
32. Pehe, Jiří. *Vytunelovaná demokracie*, 1. vydání, Praha: Academia, 2002, 334 s.
33. Staszkiwicz, Maria; Nekvapil, Václav. *Populism in Central Europe*, Praha: Association for International Affairs (AMO), 2007, 215 s.
34. Tomek, Václav; Slačálek, Ondřej. *Anarchismus – svoboda proti moci*, 1. vydání, Praha: Vyšehrad, 2006, 669 s.

35. Zbořil, Zdeněk. Evropské rozměry politického extremismu, Mezinárodní politika, roč. XXV, č. 1, 2001, s. 20-22

Internetové zdroje

36. Bezpečnostní informační služba: Výroční zpráva za rok 2008, Praha: BIS, 2009. [Dostupné z <http://www.bis.cz/n/2009-08-31-vyrocní-zprava-2008.html> ke dni 8. února 2010]
37. Bezpečnostní informační služba: Výroční zpráva za rok 2007, Praha: BIS 2008. [Dostupné z <http://www.bis.cz/n/2008-09-25-vyrocní-zprava-2007.html> ke dni 8. února 2010]
38. Bezpečnostní informační služba: Výroční zpráva za rok 2006, Praha: BIS, 2007. [Dostupné z <http://www.bis.cz/n/2007-11-21-vyrocní-zprava-2006.html> ke dni 8. února 2010]
39. Bezpečnostní informační služba: Výroční zpráva za rok 2005, Praha: BIS, 2006. [Dostupné z <http://www.bis.cz/n/2006-09-01-vyrocní-zprava-2005.html> ke dni 8. února 2010]
40. Ministerstvo vnitra České republiky: Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2007, Praha: MV ČR, 2008. [Dostupné z <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2008/extrem07.pdf> ke dni 8. února 2010]
41. Ministerstvo vnitra České republiky: Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2006, Praha: MV ČR, 2007. [Dostupné z <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/extrem06.pdf> ke dni 8. února 2010]
42. Ministerstvo vnitra České republiky: Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2005, Praha: MV ČR, 2006. [Dostupné z <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2006/extrem05.pdf> ke dni 8. února 2010]
43. Ministerstvo vnitra České republiky: Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 2008, Praha: MV ČR, 2009 [Dostupné z <http://www.mvcr.cz/soubor/strategie-extrem08-pdf.aspx> ke dni 8. února 2010]
44. Ministerstvo vnitra České republiky: Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 2004, Praha: MV ČR, 2005. [Dostupné z <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2005/ext2004.pdf> ke dni 8. února 2010]
45. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky: Konceptia boja proti extrémizmu, Bratislava: MV SR, 2006 [Dostupné z <http://www.minv.sk/?extremizmus&subor=1069> ke dni 8. února 2010]

46. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky: Správa o stave extrémizmu v Slovenskej republike za rok 2008, Bratislava: MV SR, 2009 [Dostupné z <http://www.minv.sk/?extremizmus&subor=21265> ke dni 8. února 2010]
47. Národní program prevence rasové diskriminace, xenofobie a souvisejících intolerancí 2004 – 2009, Warszawa: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, 2004 [Dostupné z <http://www.mswia.gov.pl/portal/pl/100/208/Dokumenty.html> ke dni 8. února 2010]

Internetové zdroje - programy politických uskupení

48. Bündnis Zukunft Österreich
[Dostupné z http://bzoe.pixelpoint.biz/assets/files/Das_BZOE-Punkteprogramm.pdf ke dni 8. února 2010]
49. Deutsche Volksunion
[Dostupné z <http://www.die-rechte.info/parteiprogramm/partei-programm/> ke dni 8. února 2010]
50. Dělnická strana
[Dostupné z http://www.delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=74&Itemid=103 ke dni 8. února 2010]
51. Die Republikaner
[Dostupné z <http://www.rep.de/programme> ke dni 8. února 2010]
52. Freiheitliche Partei Österreichs
[Dostupné z <http://www.fpoe.at/dafuer-stehen-wir/partei-programm/> ke dni 8. února 2010]
53. Kommunistische Partei Deutschland
[Dostupné z <http://www.kpd-online.info/texte/programm/prg-index.html> ke dni 8. února 2010]
54. Liga Polskich Rodzin
[Dostupné z <http://lpr.pabianice.w.interia.pl/> ke dni 8. února 2010]
55. Nationaldemokratische Partei Deutschlands
[Dostupné z <http://www.npd.de/parteiprogramm/> ke dni 8. února 2010]
56. Slovenská ľudová strana
[Dostupné z <http://www.hsls.sk/volby/program2006.htm> ke dni 8. února 2010]
57. Slovenská národná strana
[Dostupné z <http://www.sns.sk/dokumenty/program-strany/> ke dni 8. února 2010]
58. Slovenská pospolitost'
[Dostupné z <http://www.pospolitost.org/index14.htm> ke dni 8. února 2010]

59. Vlastenecká fronta
[Dostupné z <http://www.vlasteneckafronta.cz/program.html> ke dni 8. února 2010]

Internetové zdroje – ostatní

60. Demografická statistika Statistického úřadu Slovenské republiky - Podíl obyvatelstva maďarské národnosti v okresech Slovenské republiky, SODB 2001
[Dostupné z http://portal.statistics.sk/files/Sekcie/sek_600/Demografia/SODB/grafy/sj/08.pdf ke dni 8. února 2010]
61. Ústava NDR, Berlín: 1968, [Dostupné z <http://www.documentarchiv.de/ddr/verfddr1968.html> ke dni 8. února 2010]
62. Základní zákon Spolkové republiky Německo (Ústava SRN)